

คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์
ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6

นางรัตนา หาแก้ว

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จฯ สาขาการบริหารการศึกษา

วัน เดือน ปี... 29 พ.ย. 2547 ... ปีการศึกษา 2546

เลขทะเบียน... 00194811 * ISBN : 974-373-286-1

เลขเรียกหนังสือ

ลิขสิทธิ์ของสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

696
344.203
5346ค
2546

**DESIRABLE CHARACTERISTICS OF THE SUPERVISORS
OF TEACHERS IN SECONDARY SCHOOLS GROUP 6
IN BANGKOK UNDER
GENERAL EDUCATION DEPARTMENT**

MRS. RATANA HAKAEW

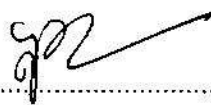
**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education (Educational Administration)
at Rajabhat Institute Bansomdejchaopraya**

Academic Year 2003

ISBN : 974-373-286-1

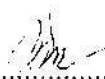
วิทยานิพนธ์ คุณลักษณะของผู้มีเทคนิคที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียน
 กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6
โดย นางรัตนา หาแก้ว
สาขา การบริหารการศึกษา
ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.นันทา วิทวุฒิสักดิ์
กรรมการ ผศ.ดร.ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ
กรรมการ รศ.เกริก วัยคฆานนท์

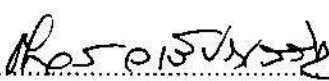
บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อนุมัติให้วิทยานิพนธ์นี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

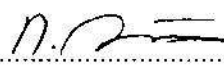

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.สรายุทธ์ เครษฐขจร)

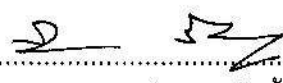
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สายหยุด จำปาทอง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.นันทา วิทวุฒิสักดิ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ เกริก วัยคฆานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภรณ์ ลิ้มบริบูรณ์)

..... กรรมการและเลขานุการ
(รองศาสตราจารย์ สมชาย พรหมสุวรรณ)

ลิขสิทธิ์ของสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

รตนา หาแก้ว. (2546) คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 , วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต
กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : รศ. ดร. นันทา วิทวุฒิสักดิ์,
ผศ. ดร. ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ : รศ.เกริก วัชรมานนท์.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กลุ่มที่ 6 จำนวน 360 คน ค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านการประเมินผลการสอน และด้านการหาสื่อการเรียนการสอน และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการฝึกอบรมครูประจำการ โดยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ลำดับแรก คือ เป็นผู้ที่พบและให้คำแนะนำผู้อื่นด้วยความเต็มใจ และสามารถให้คำแนะนำในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยอาศัยผลการวิเคราะห์ ร่องลงมา ได้แก่ เป็นมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอและมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่สูง

Ratana Hakaew (2003) Desirable characteristics of the supervisors of teachers
In secondary schools group 6 in Bangkok under general education
department : Graduate School , Rajabhat Bansomdejchopraya .
Advisory Committee: Associate Professor Dr.Nunta Witwutisak,
Associate Professor Kerk Wayakanon ,
Assistant Professor Dr. Chatchawan Wongprasert.

The objectives of this thesis is to study Desirable characteristics of the
supervisors of teachers in secondary schools group 6 in Bangkok under General
Education Department .

The statistics devices used in this research are percentage (%) Means ($\bar{X}$) and
Standard Deviation (S.D.)

The results of this research shows the desirable characteristics of the supervisors
of teachers in five aspects. They show great significant on human relationship, Ethics ,
Academic leader , teaching evaluation and how to create instructional media And it also
shows two aspects on curriculum development and on the job training for teachers . The
first three desirable characteristics that teachers in secondary schools desire are the
supervisors that can be met and can supervise satisfactorily . They also desire
supervisors who can supervise who can supervise how to improve learning process of
teaching by using analytical results after teaching supervisors should be welfare
minded , an understandable , helpful persons and high responsibilities .

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร.นันทา วิทวุฒิศักดิ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ และ รองศาสตราจารย์เกริก วยัคฆานนท์ ที่ได้ให้คำปรึกษา ตรวจสอบงานวิจัยด้วยความเมตตาอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย และคณาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์

คุณประโยชน์และแนวทางอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่บุพการี คณาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณที่ช่วยเหลือ สนับสนุนแก่ผู้วิจัยตลอดมา

รัตนา หาแก้ว

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
ประกาศคุณูปการ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ✓	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย ✓	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย ✓	4
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย ✓	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 ความหมายและความเป็นมาของการนิเทศการศึกษา	8
2.2 ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา	9
2.3 ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา	11
2.4 หลักการนิเทศการศึกษา	12
2.5 กระบวนการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน	16
2.6 ความรู้และทักษะของผู้ปฏิบัติหน้าที่นิเทศการศึกษา	18
2.7 คุณลักษณะของผู้นิเทศ	19
- คุณลักษณะส่วนตัว	19
- คุณลักษณะด้านความรู้และทักษะ	28
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	48
3.1 ประชากร.....	48
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	49
3.3 การสร้างเครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ.....	49
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	52
4.2 การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริโภคที่พึงประสงค์.....	53
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ.....	63
5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	63
5.2 ขอบเขตของการวิจัย.....	63
5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
5.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	64
5.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
5.6 สรุปผลการวิจัย.....	64
5.7 อภิปรายผล.....	66
5.8 ข้อเสนอแนะ.....	69
บรรณานุกรม.....	71
ภาคผนวก.....	77
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	78
ภาคผนวก ข หนังสืออนุเคราะห์ต่าง ๆ.....	88
ภาคผนวก ค ผู้ทรงคุณวุฒิ.....	90
ภาคผนวก ง ประวัติผู้วิจัย.....	92

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1	ข้อมูลทั่วไปของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา.....	51
2	คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ด้านมนุษยสัมพันธ์.....	52
3	คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ.....	53
4	คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมและจริยธรรม.....	54
5	คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ด้านการพัฒนาหลักสูตร.....	55
6	คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ด้านการจัดหาสื่อการเรียนการสอน.....	56
7	คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ด้านการฝึกอบรมครูประจำการ.....	57
8	คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ด้านการประเมินผลการสอน.....	59
9	คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ทุกด้าน.....	61

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการสำคัญที่ผู้นิเทศ หรือศึกษานิเทศก์ใช้กระตุ้น ยั่วยุ ผ่านครูและผู้บริหารโรงเรียน ให้ครูแสดงพฤติกรรมการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้รอบด้านของนักเรียน (Best Practices) ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้สูงขึ้นและเป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2539 : คำนำ) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศการศึกษา ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนโดยแท้จริง แต่การดำเนินการนิเทศการศึกษาที่ผ่านมา ปรากฏว่าโรงเรียนหลายแห่งไม่ได้รับการติดตาม ควบคุม กำกับ และนิเทศการศึกษา จากผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์อย่างทั่วถึงต่อเนื่องและมีคุณภาพเท่าที่ควรเนื่องจากมีบุคลากรจำกัด มีงานอื่น ๆ มาก เช่น เป็นวิทยากรอบรม ดำเนินการอบรม จึงไม่สามารถปฏิบัติภารกิจได้ตามแผนการนิเทศที่กำหนดไว้ ทำให้ปัญหาของโรงเรียนไม่ได้รับการแก้ไขหรือพัฒนาให้ดีขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2542, คำนำ).

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานทุกระดับ จะประกอบไปด้วยกระบวนการที่สำคัญ 3 กระบวนการ คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศการศึกษา กระบวนการบริหารจะมีความชัดเจนอยู่ในระบบของการบริหารราชการ ส่วนกระบวนการเรียนการสอนเป็นกระบวนการหลักในการจัดการเรียนรู้ให้กับเยาวชน ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพของคนในชาติ สำหรับกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่เสริมคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาจึงเป็นการปฏิบัติงานสนับสนุนความสามารถของครู ให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2541 : 9)

การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาความรู้ความสามารถ ความเจริญก้าวหน้าของครู ซึ่งเป็นผลให้เกิดการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างแท้จริง การนิเทศการศึกษามีความซับซ้อนมากกว่าการนิเทศในวิชาชีพอื่น ๆ เพราะการพัฒนาคนเป็นงานที่ต้องอาศัยเวลา การนิเทศการศึกษาตามแนวความคิด ของ โทมัส บริกส์ (Thomas H. Briggs) และโจเซฟ จัสแมน (Joseph Justman)

กล่าวว่าการนิเทศการศึกษา ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางวิชาชีพ ส่งเสริมความเจริญของงานของครู ส่งเสริมแนะนำครูและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและประชาคม (กรมสามัญศึกษา 2543 : 15) กรมสามัญศึกษาได้กำหนดให้มีการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพครูทุกคนในสังกัด อันจะส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศในอนาคต ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากรายงานการบูรณาการนิเทศการศึกษาสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า การนิเทศการศึกษาที่ผ่านมาประสบปัญหาหลายประการที่ทำให้การนิเทศการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพไม่สามารถนิเทศได้อย่างทั่วถึงต่อเนื่องสม่ำเสมอ และมีคุณภาพ ซึ่งปัญหาดังกล่าวมาจากผู้รับผิดชอบการนิเทศไม่เพียงพอ แต่ละคนขาดความเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ต่างฝ่ายต่างทำเป้าหมาย/กระบวนการดำเนินการนิเทศแตกต่างกัน ไม่เป็นระบบ ไม่สามารถระบุภาพความสำเร็จของการนิเทศได้อย่างชัดเจน เสมือนทำงานมากแต่ไม่สามารถบอกผลที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2542 : 3)

กระบวนการนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการส่งเสริมคุณภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสนับสนุนกระบวนการบริหารการศึกษา การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา จึงเป็นการปฏิบัติงานสนับสนุนความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ปฏิบัติการสอน ให้สามารถบริหารการศึกษาและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างแท้จริง

ในการนิเทศการศึกษาที่ดีนั้น ผู้นิเทศก์จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะหลายประการที่จะเสริมให้การนิเทศได้ผลดียิ่งขึ้น เช่น เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีเนื่องจากผู้นิเทศจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหลายฝ่าย ต้องสามารถประสานงานกับบุคคลอื่นได้ดี เป็นผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ความสามารถในวิชาที่ทำการนิเทศอย่างลึกซึ้ง เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการนิเทศการศึกษาอย่างแท้จริง มีความสามารถและพร้อมที่จะกระตุ้นแนะนำด้านวิชาการให้แก่ครู เพื่อให้การเรียนการสอนสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายของหลักสูตร เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริตสูง ผู้นิเทศต้องเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกรอบแห่งศีลธรรม ระเบียบ แบบแผน ขนบธรรมเนียมประเพณี และกฎเกณฑ์ทางสังคมซึ่งการประพฤติในกรอบที่ดีย่อมส่งผลให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ (ชุด อยู่สวัสดิ์ 2520 : 27-28) มีความสามารถด้านการพัฒนาหลักสูตรการวางโครงสร้างหลักสูตร ประมวลการสอนตลอดจนการสร้างเกณฑ์มาตรฐานและบรรจุหน่วยวิชาต่าง ๆ ลงในการสอน (Harris 1985 : 10) ผู้นิเทศจะต้องพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับ

ความต้องการของผู้เรียนและสภาพท้องถิ่น การจัดหาสื่อการเรียนการสอน แฮร์ริส (1985 : 11) กล่าวว่า ผู้นิเทศก์ การศึกษามีหน้าที่ให้คำแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุนครูผู้สอนให้ตระหนักถึงความสำคัญ และนำสื่อการสอนใช้ประกอบการเรียนการสอน และสามารถตรวจและเลือกสื่อการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการสอน การฝึกอบรมครูประจำการ การฝึกอบรมเป็นวิธีการพัฒนาบุคลากรในด้านต่างๆ ที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรนั้น ๆ อันจะทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายได้อย่างดี ผู้นิเทศก์จึงต้องดำเนินการให้มีการฝึกอบรมอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนา ความรู้ความสามารถ ความชำนาญของครู (Harris, 1985 : 292 - 293)

จากปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการพัฒนาครูให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประสิทธิผลสูงสุดของโรงเรียนนั้นเป็นเรื่องยากสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในแนวคิดเรื่องประสิทธิผลว่าเป็นตัวการที่ตัดสินขั้นสุดท้ายว่า องค์กรประกันความสำเร็จเพียงใดหรือไม่ สิ่งที่น่าสนใจต่อมาก็คือผลแห่งการทำงานขององค์กรนั้นเป็นอย่างไร สำหรับในด้านการศึกษาและปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น นอกจากกระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยศึกษานิเทศก์แล้ว ยังมีการนิเทศภายในโรงเรียนอีกวิธีการหนึ่งที่ทำให้ การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย (กรมสามัญศึกษา, 2543 : 3) การนิเทศภายในเป็นการพัฒนาคุณภาพครูให้มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพมีความรับผิดชอบพัฒนาคุณภาพงานโดยไม่มุ่งเฉพาะประสิทธิผลของงานเพียงอย่างเดียว แต่เน้นประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ (กิตติมา ปรีดีลภ, 2532 : 20) ทั้งนี้ เพราะการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนย่อมก่อให้เกิดการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพราะการนิเทศการศึกษา ที่มีประสิทธิภาพควรจะเริ่มต้น จากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับปัญหามากที่สุด (อาคม จันทสุนทร, 2519 : 45)

ผู้วิจัยในฐานะครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ได้มองเห็นความสำคัญ ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาและอยากเห็นการนิเทศการศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน อันจะส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จึงทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 เพื่อนำผลของการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา ในการพัฒนาผู้นิเทศก์การศึกษาและพัฒนาครูในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียน
กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษากับครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา
กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6

ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
กลุ่มที่ 6 จำนวน 1,580 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
กลุ่มที่ 6 จำนวน 350 คน ตามเกณฑ์ของ YAMANE โดยใช้การสุ่มตัวอย่างสุ่มแบบง่ายโดยมี
ความคลาดเคลื่อน $+0.05$

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คือครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 จำนวน 350 คน และคุณลักษณะ
คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา
กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 ได้แก่

1. คุณลักษณะส่วนตัว

- มนุษยสัมพันธ์
- ความเป็นผู้นำทางวิชาการ
- คุณธรรมและจริยธรรม

2. คุณลักษณะด้านความรู้และทักษะ

- การพัฒนาหลักสูตร
- การจัดหาสื่อการเรียนการสอน

- การฝึกอบรมครูประจำการ
- การประเมินผลการสอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

บุคลากรทางการนิเทศ ในการนิเทศการศึกษา จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการนิเทศศึกษากายในโรงเรียนในลักษณะต่าง ๆ กัน ที่สำคัญควรประกอบด้วยบุคคล 3 ฝ่าย คือ ผู้นิเทศก์ ผู้รับการนิเทศ และผู้สนับสนุนการนิเทศ

ผู้นิเทศก์ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา จะเป็นผู้ใดก็ได้ที่สามารถพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนให้แก่ครูได้โดยทั่วไปมักได้แก่ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ครูวิชาการ หรือครูผู้สอน

คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมส่วนตัวของผู้นิเทศก์ตามความต้องการของผู้รับการนิเทศ

ครู หมายถึง ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กลุ่มที่ 6

ด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ กับบุคคลอื่นหลายฝ่ายที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์เพื่อที่จะให้งานมีประสิทธิภาพ

ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ หมายถึง มีความรู้ความสามารถทางวิชาการ มีความคิดกว้างไกลทางการศึกษามีความตั้งใจแน่วแน่ในการปรับปรุงการเรียนการสอนมีความเชี่ยวชาญทางการศึกษา

ด้านคุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง การมีจิตใจที่เที่ยงาม ปฏิบัติตนในกรอบแห่งศีลธรรมระเบียบ แบบแผน ขนบธรรมเนียมประเพณีและกฎเกณฑ์ทางสังคม

ด้านการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง มีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายการสอน มีการออกหน่วยการสอน มีความสามารถในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องทั้งผู้เรียนและท้องถิ่น

ด้านการจัดหาสื่อการเรียนการสอน หมายถึง มีความสามารถในการเลือกใช้สื่อที่จะนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการสอน มีการประเมินการใช้สื่อ

ด้านการฝึกอบรมครูประจำการ หมายถึง มีความสามารถในการจัดฝึกอบรมบุคลากรทางการศึกษาในด้านต่างๆที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานของครู เพิ่มทักษะความชำนาญทางการสอน

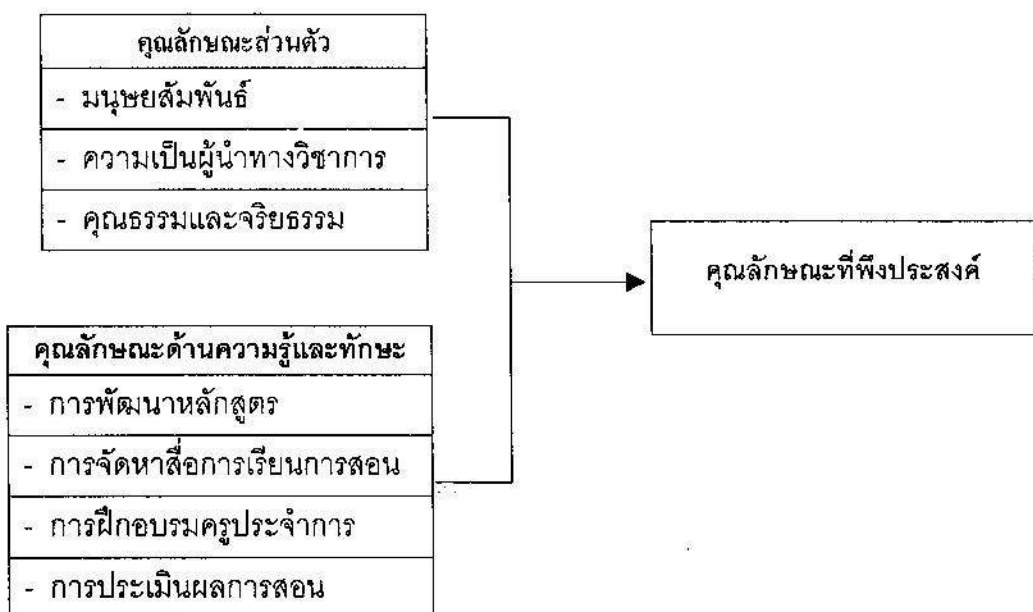
ด้านการประเมินผลการสอน หมายถึง มีความสามารถในการวางแผน การสร้างเครื่องมือ การจัดการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผลและการตัดสินใจ เพื่อปรับปรุง พฤติกรรมการสอนของครู ที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6
2. ผลของการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการนิเทศการสอน สำหรับโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และสังกัดหน่วยงานอื่น ๆ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่เป็นตัวแปรต้น คือสมรรถภาพของผู้นิเทศก์ ด้านคุณลักษณะส่วนตัว จำนวน 3 ประการ และสมรรถภาพด้านความรู้และทักษะที่เป็นแนวความคิดของ แอริส (1985 : 17-19) ซึ่งกล่าวถึงสมรรถภาพด้านความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของผู้นิเทศก์ 4 ประการ คือการพัฒนาหลักสูตร การจัดหาสื่อการเรียนการสอน การฝึกอบรมครูประจำการ และการประเมินผลการสอน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

การวิจัยในครั้งนี้จะกล่าวถึง

1. แนวคิด ทฤษฎีการนิเทศการศึกษา
 - 1.1 ความหมายและความเป็นมาของการนิเทศการศึกษา
 - 1.2 ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา
 - 1.3 ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา
 - 1.4 หลักการนิเทศการศึกษา
 - 1.5 กระบวนการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน
2. ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติหน้าที่นิเทศการศึกษา
 - 2.1 คุณลักษณะส่วนตัว
 - 2.1.1 มนุษยสัมพันธ์
 - 2.1.2 ความเป็นผู้นำทางวิชาการ
 - 2.1.3 คุณธรรมและจริยธรรม
 - 2.2 คุณลักษณะด้านความรู้และทักษะ
 - 2.2.1 การพัฒนาหลักสูตร
 - 2.2.2 การจัดหาสื่อการเรียนการสอน
 - 2.2.3 การฝึกอบรมครูประจำการ
 - 2.2.4 การประเมินผลการสอน
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิด ทฤษฎีการนิเทศการศึกษา

1.1 ความหมายและความเป็นมาของการนิเทศการศึกษา

นักการศึกษาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้ให้ความหมายของคำว่า การนิเทศ การศึกษาแตกต่างกันไปตามแนวคิดและความเชื่อของแต่ละบุคคล สามารถสรุปได้เป็น 3 แนวคิด คือ

แนวคิดที่ 1 การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของผู้ในเทศ การศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น สเปียร์(1976 : 16) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยการทำงานร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และ สจ๊วต อุทราพันธ์ให้ความหมายไว้ว่า การนิเทศการศึกษา คือกระบวนการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน

แนวคิดที่ 2 การนิเทศการศึกษา หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำเพื่อแนะนำ ช่วยเหลือสนับสนุนให้สภาพการเรียนการสอนดีขึ้น ซึ่ง ไวลส์ (1974 : 25) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็น กิจกรรมและบริการที่ช่วยปรับปรุงการสอนช่วยให้ครูทำงานในหน้าที่ได้ดีขึ้น มีขวัญดีขึ้น มีมนุษยสัมพันธ์ดีขึ้นและกิจกรรมเหล่านี้รวมถึงการอบรมครูและการพัฒนาหลักสูตรด้วย และแอริส (1985 : 10) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาคือการกระทำใด ๆ ที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำต่อนักเรียน และสิ่งต่าง ๆ ในโรงเรียน เพื่อรักษามาตรฐานหรือเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอนภายใต้ระเบียบแบบแผนอำนวยความสะดวกแก่การสอนให้พัฒนาดีขึ้น และมุ่งให้เกิดประสิทธิผลในด้านงานสอนเป็นสำคัญ

แนวคิดที่ 3 การนิเทศการศึกษา หมายถึง ความพยายามของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาให้มีคุณภาพในความคิดนี้ กู๊ด (1973:574) ได้ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษาคือความพยายามทุกวิถีทางของผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา ที่จะช่วยให้คำแนะนำแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รู้จักปรับปรุงการสอน และ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2527:15) กล่าวโดยสรุปว่า การนิเทศ การศึกษา คือความพยายามทุกวิถีทางของผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา ที่จะช่วยให้คำแนะนำแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รู้จักปรับปรุงการสอนและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดเกิดขึ้นกับผู้เรียน สำหรับ ปรีชา นิพนธ์พิทยา (2537: 8) มีความเห็นว่า ความหมายของการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาในปัจจุบันน่าจะหมายถึง "ความพยายามของผู้เชี่ยวชาญที่จะประสานประโยชน์ของครู-อาจารย์ และผู้บริหารการศึกษาให้มีความสุขในการทำงาน มีผลการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนได้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรอย่างภาคภูมิใจ"

จากแนวความคิดที่ได้กล่าวถึง การนิเทศการศึกษาสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงาน กระบวนการจัดกิจกรรมของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ อันจะนำมาซึ่งแนวทาง ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ให้นักเรียนมีคุณสมบัติตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.2 ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดความมุ่งหมายของการ นิเทศการศึกษาไว้ดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, ก : 4)

1. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2. เพื่อแก้ปัญหา ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหาร ผู้สอน และบุคลากร ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในการดำเนินงานจัดการ เรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร ให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและนโยบายของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

3. เพื่อพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยี รูปแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอนตาม หลักสูตร ให้มีประสิทธิภาพตลอดจนพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

4. เพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่ง ชาติ ให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ อันจำเป็นในการพัฒนาการเรียนการสอนและสามารถแก้ ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานดังกล่าวได้ รวมทั้งให้มีขวัญและกำลังใจ ในการดำเนินงานตาม บทบาทหน้าที่

5. เพื่อให้คำปรึกษาและประสานงานทางวิชาการแก่สำนักงานคณะกรรมการการประถม ศึกษาแห่งชาติสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หรือสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถม ศึกษาแห่งชาติ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนงานองค์การระหว่างประเทศ

6. เพื่อประสานงานและให้ความร่วมมือกับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และสำนักงาน ศึกษาธิการอำเภอ ดำเนินโครงการและงานพัฒนาต่าง ๆ ที่กระทรวงและกรมมอบหมายไปยังเขตการ ศึกษา จังหวัดและอำเภอ

ตามแนวความคิดของ บริกส์ และจัสท์แมน Briggs and Justman. (1982 : 6-8) ได้สรุป ความมุ่งหมายการนิเทศการศึกษาไว้ 4 ข้อ คือ

1. การส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าทางอาชีพ ได้แก่

- 1.1 การประชุมต่าง ๆ
- 1.2 การจัดการอบรมแบบ Work Shop
- 1.3 การไปเยี่ยมศูนย์ทดลองต่าง ๆ
- 1.4 การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ครูได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ในด้านวิชาการ
- 1.5 ทำการทดลองหลักสูตร หนังสือเรียน และวิธีสอน
- 1.6 ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการศึกษา

2. การส่งเสริมความเจริญงอกงามของครู ได้แก่

- 2.1 ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
- 2.2 ส่งเสริมทดลองกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูสนใจอยากจะทำ
- 2.3 เปิดโอกาสให้ครูได้ร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับอาชีพ (Professional Association)
- 2.4 ส่งเสริมครูที่มีความสามารถพิเศษในทางใดทางหนึ่งโดยเฉพาะ
- 2.5 ส่งเสริมครูได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้หรืองานที่เขาสนใจ
- 2.6 ส่งเสริมให้ครูสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมอาชีพครูภายในประเทศ และของ นานาชาติ

3. ปรับปรุงการสอนของครู

- 3.1 การพิจารณาคัดเลือกครูที่มีความสามารถและมีประสิทธิภาพเข้ามาทำการสอน
- 3.2 การจัดงานและมอบหมายงานที่ถูกต้องและตรงกับความสามารถของครู
- 3.3 เปิดประชุมอบรมครูเพื่อการศึกษาปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำงาน
- 3.4 ทำการสาธิตการสอนที่ดีให้แก่ครู
- 3.5 ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนครูและสังเกตการสอนระหว่างโรงเรียนต่าง ๆ

4. ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองประชาชนในประชาคมของตน

- 4.1 ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง ประชาชน ในประชาคมของตน
- 4.2 ส่งเสริมให้ครูมีโอกาสร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาคม
- 4.3 ส่งเสริมให้มีประชาคมผู้ปกครองขึ้นในโรงเรียน
- 4.4 ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทาง

การศึกษา

4.5 ส่งเสริมให้ประชาชนสนใจในกิจกรรมของโรงเรียน

4.6 จัดทำโรงเรียนให้เป็นศูนย์ของประชาคม

4.7 ส่งเสริมให้ครูรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการนำในประชาคมนั้น ๆ

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาครูให้มีความเจริญงอกงาม ทางด้านวิชาชีพเพื่อนำไปพัฒนางานต่อไปด้วย

1.3 ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2542 : 5)ให้ความเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการนิเทศการศึกษาไว้ว่า ความจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศการศึกษาเกิดจากสภาพปัญหาปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการที่จะพัฒนาคน พัฒนางานและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศการศึกษาจึงมีความจำเป็น ดังนี้

1.สังคมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความรู้สาขาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และเทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว บุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องปรับปรุงตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการนิเทศการศึกษาก็มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคน พัฒนางานและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

2.การนิเทศการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในการช่วยเหลือและสนับสนุนให้กระบวนการเรียนการสอนมีคุณภาพและบรรลุเป้าหมาย

3.การนิเทศการศึกษา มีขอบข่ายการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นการรักษา ควบคุมมาตรฐานการศึกษาของประเทศ

4. การประสานงานที่จะให้เกิดการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงาน และการรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อให้ความช่วยเหลือตามสภาพที่เหมาะสม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้กิจกรรมการนิเทศเป็นตัวกระตุ้นหรืออำนวยความสะดวกหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้วยวิธีการที่เหมาะสม

กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 263-264) กล่าวว่า ในปัจจุบันการนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อกระบวนการเรียนการสอนมากด้วยเหตุผล ดังนี้

1. การศึกษาเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนและยุ่งยาก จำเป็นต้องมีการนิเทศเพื่อเป็นการให้บริการแก่ครูจำนวนมากที่มีความสามารถต่าง ๆ กัน

2. การนิเทศการศึกษาเป็นงานที่มีความจำเป็นต่อความเจริญงอกงามของครู แม้ว่าครู จะได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ครูก็ต้องปรับปรุงฝึกฝนตนเองอยู่เสมอในการเตรียมการ สอน

3. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อการช่วยเหลือครูในการเตรียมการสอน

4. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อการทำให้บุคคลทันสมัยอยู่เสมอ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีอยู่เสมอ

วิจิตร วริตบางกูร และคณะ (2524 : 10) กล่าวว่า ความจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ การศึกษาในระบบการศึกษา เนื่องมาจากเหตุผล ดังนี้

1. สภาพสังคมเปลี่ยนไปทุกขณะ การศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย การนิเทศการศึกษาจะช่วยให้ครูมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ

2. ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นโดยไม่หยุดยั้ง แม้แต่แนวความคิดในเรื่องการเรียน การสอนก็เกิดขึ้นอยู่เสมอ

3. การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนพัฒนาขึ้น จำเป็นต้อง ได้รับการชี้แนะหรือการนิเทศการศึกษาจากผู้ชำนาญการโดยเฉพาะจึงจะทำให้แก้ปัญหาได้สำเร็จ ลุล่วง

4. การศึกษาของประเทศไม่อาจจะรักษามาตรฐานไว้ได้ จะต้องมีการควบคุมดูแลด้วย ระบบการนิเทศการศึกษา

สรุปได้ว่า ความจำเป็นที่จะต้องมีนิเทศการศึกษาเพื่อความเจริญงอกงามของวิชาชีพครู และให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่มีตลอดเวลา การนิเทศการศึกษาเพื่อช่วยครูให้ พัฒนาการเรียนการสอนและผลสุดท้ายย่อมเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.4 หลักการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา เป็นกิจกรรมที่ต้องร่วมมือกันหลายฝ่าย จึงจำเป็นต้องมีหลักการที่ แน่นนอน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ได้มีนักการศึกษาให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการ นิเทศดังนี้

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2542 : 10-11) ได้เสนอหลักการสำคัญของการนิเทศการศึกษา ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศก์ และผู้ รับการนิเทศ ลักษณะของกระบวนการมีความหมายครอบคลุมถึงการทำงานเป็นขั้นตอน (Steps) มี

ความต่อเนื่อง (Continuity) ไม่หยุดนิ่ง (Dynamic) และมีความเกี่ยวข้อง สัมพันธ์ในหมู่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของการนิเทศทั้งสิ้น

2. การนิเทศการศึกษา มีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน โดยผ่านตัวกลางสำคัญ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา

3. การนิเทศการศึกษา เน้นบรรยากาศในการเป็นประชาธิปไตย

อเนก สงแสง (2540 : 6) ได้ให้หลักการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

1. การนิเทศต้องมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ

1.1 มีนโยบาย จุดมุ่งหมายและแนวทางในการปฏิบัติการนิเทศที่แน่วแน่ ชัดเจน

1.2 เป็นไปตามกฎเกณฑ์และสภาพปัญหาหรือความเป็นจริงในเรื่องนั้น ๆ

1.3 มีวิวัฒนาการทั้งด้านเนื้อหา สารระ เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ ตลอดจน กลวิธีในการนิเทศ

1.4 มีการติดตามและประเมินผลการนิเทศอย่างมีระบบ

2. การนิเทศเป็นการกระตุ้น ประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ ผู้สอนและผู้เรียนมากกว่าการจับผิด

2.1 มีการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อครูจะได้เข้าใจหลักการสอนทั่วไป

2.2 พัฒนาเทคนิควิธีสอนให้มีประสิทธิภาพ

2.3 ฝึกทักษะและประสบการณ์ในการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน

2.4 พัฒนาเจตคติในการเรียนการสอนให้อยู่ในเกณฑ์ดี

2.5 ปรับปรุงเอกสาร แผนการสอน เป็นต้น

3. การนิเทศตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย

3.1 ผู้นิเทศก์เป็นผู้นำทางวิชาการไม่ใช่ผู้ใช้อำนาจ

3.2 ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและส่งเสริมให้มีการแสดงออกโดยทั่วถึง

3.3 ผู้รับการนิเทศมีอิสระที่จะคิดริเริ่มและมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนปฏิบัติงาน

3.4 ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

4. การนิเทศเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

4.1 มีขั้นตอนการนิเทศตามลำดับ มีระเบียบและวิธีการ

4.2 มีการรวบรวมข้อมูลและสรุปผลมาใช้ในการนิเทศ

4.3 มีการประเมินผลและติดตามผล

ซารี มณีสรี (2538 : 27-28) กล่าวถึงหลักพื้นฐานในการนิเทศการศึกษา ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษาเป็นการกระตุ้นเตือน การประสานงานและแนะนำให้เกิดผล
เจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป อาจทำได้โดย

- 1.1 จัดให้มีการฝึกอบรมด้านวิชาชีพ เพื่อให้ครูได้ทราบหลักวิธีการสอนทั่วไป
- 1.2 พัฒนาหลักวิชาความรู้ ใช้เทคนิควิธีสอนให้มีประสิทธิภาพ
- 1.3 มีความเชื่อมั่นในการสอนมีประสบการณ์ในการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการสอน
- 1.4 พัฒนาทัศนคติในการทำงานให้อยู่ในเกณฑ์ดี
- 1.5 ปรับปรุงแบบประมวลการเรียนการสอน โครงการสอน จัดให้มีกิจกรรม
เสริมหลักสูตร อันเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างประสบการณ์แก่ผู้เรียน
- 1.6 จัดทำวัสดุการสอนชนิดต่าง ๆ ที่หาได้ในโรงเรียนและในท้องถิ่น
- 1.7 เข้าใจเทคนิคการประเมินผล ช่วยให้มีประสบการณ์ในการเตรียมเครื่องมือ
ประเมินผล ชนิดต่าง ๆ สรุปผล การวัดผล

2. การนิเทศตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย

3. การนิเทศเป็นการสร้างบรรยากาศให้ครูได้เกิดความคิดสร้างสรรค์ หาวิธีการใหม่ ๆ
ในการจัดการเรียนการสอน

4. การนิเทศกับการปรับปรุงหลักสูตรเป็นงานที่เกี่ยวข้องกัน การนิเทศเป็นงานที่เกี่ยวข้อง
กับการใช้หลักสูตรและการวางแผนพัฒนาหลักสูตร

5. การนิเทศเป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์ งานนิเทศเป็นงานที่จะต้องร่วมมือ ช่วยเหลือ
ผู้อื่นโดยการสร้างมนุษยสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นด้วยการยอมรับนับถือ เห็นอกเห็นใจคนอื่น

6. การนิเทศมุ่งเสริมบำรุงขวัญ งานนิเทศควรสร้างเสริมขวัญกำลังใจของครูให้สูงขึ้น
มีการยกย่องชมเชย

7. การนิเทศมีจุดมุ่งหมายที่จะให้โรงเรียนจัดการศึกษาสอดคล้องกับชุมชน การ
นิเทศช่วยให้การวางแผนสอดคล้องกับความต้องการและปัญหาในชุมชน ช่วยให้ครูได้พัฒนาหลักสูตร
ให้เหมาะสมกับสภาพของชุมชน และส่งเสริมให้ครูได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรในชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533 ก : 9) ได้กล่าวถึงหลักการ
นิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยหลักการต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักการผู้นำ (Leadership) คือการใช้อิทธิพลของบุคคลที่จะทำให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ
ของกลุ่มเป็นไปตามเป้าประสงค์

2. หลักความร่วมมือ (Cooperation) คือ การกระทำร่วมกันและรวมพลังทั้งหมด เพื่อแก้ปัญหาด้วยกัน โดยยอมรับและยกย่องผลของความร่วมมือในการปรับปรุงการเรียนการสอน หลายฝ่ายและทำหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจนในการจัดองค์การการประเมินผลตลอดจนการประสานงาน

3. หลักการเห็นใจ (Consideration) คือ การนิเทศการศึกษา จะต้องคำนึงถึงตัวบุคคลที่จะร่วมงานด้วยการเห็นใจ จะทำให้ตระหนักในคุณค่าของมนุษย์สัมพันธ์

4. หลักการสร้างสรรค์ (Creativity) คือ การนิเทศการศึกษาจะต้องทำให้ครูเกิดพลังที่จะคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ แปลก ๆ หรือทำงานด้วยตนเองได้

5.หลักบูรณาการ(Integration)เป็นกระบวนการซึ่งรวมสิ่งกระจัดกระจายให้สมบูรณ์มองเห็นได้

6.หลักการมุ่งชุมชน (Community) เป็นการแสวงหาปัจจัยที่สำคัญในชุมชน และการปรับปรุงปัจจัยเหล่านั้น เพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ในชุมชนให้ดีขึ้น

7. หลักการวางแผน (Planning) หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์ ซึ่งเกี่ยวกับการแสวงผลในอนาคตการกำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการล่วงหน้า การพัฒนาทางเลือกเพื่อปฏิบัติให้บรรลุถึงจุดประสงค์และการเลือกทางปฏิบัติให้เหมาะสมที่สุด

8. หลักการยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ความสามารถที่จะถูกเปลี่ยนแปลงได้ และพร้อมอยู่เสมอที่จะสนองความต้องการ สภาพที่เปลี่ยนแปลงไป

9. หลักวัตถุวิสัย (Objectivity) หมายถึง คุณภาพที่เป็นผลมาจากหลักฐานตามสภาพความจริงมากกว่าความเห็นส่วนบุคคล

10. หลักการประเมิน (Evaluation) หมายถึง การหาความจริงในการวัดที่แน่นอนหลายอย่างจากหลักการนิเทศการศึกษาทั้ง 10 ประการดังกล่าว หลักการที่สำคัญของการนิเทศการศึกษาที่จะต้องยึดถือ มี 2 ประการ คือ

ประการแรก การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

ประการที่สอง การนิเทศศึกษานับบรรยากาศแห่งความเป็นประชาธิปไตย คือมีการยอมรับต่อผลงานร่วมกัน และเน้นการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

เบอร์ตัน และบรัคเนอร์ Burton and Brueckner (1965 : 71-72) ได้กำหนดหลักการนิเทศการศึกษาไว้ว่า

1. การนิเทศการศึกษา ควรมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ (Theoretically Sound)
2. การนิเทศการศึกษาควรเน้นวิทยาศาสตร์ (Scientific)
3. การนิเทศการศึกษาควรเน้นประชาธิปไตย (Democratic)
4. การนิเทศการศึกษาควรเน้นการสร้างสรรค์ (Creative)

จากแนวคิดของนักการศึกษา สรุปได้ว่า หลักการนิเทศการศึกษาจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วม ช่วยเหลือ เกื้อกูลต่อกัน เพื่อให้ครูมีความมั่นใจในตนเอง สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ โดยให้กระบวนการกลุ่ม และมีบรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตยด้วย

1.5 กระบวนการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

กระบวนการนิเทศ หมายถึง แบบแผนการนิเทศที่มีลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกัน ชัดเจนเป็นระบบ ซึ่งสามารถจะช่วยให้การนิเทศการเรียนการสอน ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ น้อมศรี เคท และคณะ (2527 : 22) หรือหมายถึงการดำเนินการในการนิเทศให้ได้รับความสำเร็จ กิติมา ปรีดีดิolk (2532 : 26)

การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ จะต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีกระบวนการในการทำงาน

Harris (1985 : 108) ได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Planning) ได้แก่ การคิด การตั้งวัตถุประสงค์ การคาดการณ์ล่วงหน้า การกำหนดตารางงาน การค้นหาวิธีปฏิบัติงาน และการวางแผนงาน
2. ขั้นการจัดโครงการ (Organizing) ได้แก่ การตั้งเกณฑ์มาตรฐาน การรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งคนและวัสดุอุปกรณ์ ความสัมพันธ์แต่ละชั้น การมอบหมายงาน การประสานงาน การกระจายอำนาจตามหน้าที่ และการพัฒนานโยบาย
3. ขั้นการนำเข้าสู่การปฏิบัติ (Leading) ได้แก่ การตัดสินใจ การเลือกสรรบุคลากร การเข้าใจให้มีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ การสาธิต การจูงใจและให้คำแนะนำ การสื่อสาร การกระตุ้นส่งเสริมกำลังใจ การแนะนำนวัตกรรมใหม่ ๆ และให้ความสะดวกในการทำงาน
4. ขั้นการควบคุม (Controlling) ได้แก่ การตัดสินใจการปฏิบัติงาน การวิจัยและการวัดผลการปฏิบัติงาน กิจกรรมที่สำคัญคือการพิจารณาในเชิงปฏิบัติว่าได้ผลมากน้อยเพียงใด และวัดผลด้วยการประเมินอย่างมีแบบแผน มีความเที่ยงตรง ทั้งนี้ ควรจะมีการวิจัยด้วย

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร (2534 : 11) ได้กำหนดกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

ขั้นตอนการนิเทศการศึกษา มี 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

ขั้นที่ 2 การวางแผนการนิเทศ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ

ขั้นที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลตัวบ่งชี้คุณภาพด้านต่าง ๆ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มประสบการณ์ ทุกชั้น ด้านอัตราการตกซ้ำชั้นทุกชั้น ด้านภาวะสุขภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ด้านคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด

1.2 สำรวจและประเมินความต้องการของครู

1.3 จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ

1.4 วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาและการดำเนินการตามความต้องการ

ขั้นที่ 2 การวางแผนการนิเทศ

การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นขั้นตอนที่นำเอาทางเลือกที่จะดำเนินการ มาร่วมกันกำหนดรายละเอียดกิจกรรมและจัดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ เขียนเป็นโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งในโครงการควรระบุสาระสำคัญดังต่อไปนี้

2.1 หลักการและเหตุผล

2.2 วัตถุประสงค์

2.3 เป้าหมาย

2.4 แผนดำเนินการ

2.4.1 กิจกรรมสำคัญ

2.4.2 ปฏิทินปฏิบัติงาน

2.5 ทรัพยากรที่ต้องการ

2.6 การประเมินผล

2.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ

ในการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้นิเทศจะต้องนำหลักการนิเทศ เทคนิค ทักษะ สื่อและเครื่องมือนิเทศไปใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และบุคลากรผู้รับการนิเทศ เพื่อให้การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยผู้บริหารและ/หรือผู้นิเทศควรดำเนินการดังนี้

3.1 เตรียมความพร้อมก่อนการนิเทศ ควรจัดให้มีการประชุมคณะปฏิบัติงาน เพื่อซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการ กิจกรรม สื่อ เครื่องมือ การบันทึกผล และการสรุปผลการนิเทศ

3.2 ปฏิบัติการนิเทศ การดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโครงการนิเทศภายในโรงเรียนผู้นิเทศก็ไม่ควรละเลยการเสริมแรง ให้กำลังใจ รับทราบปัญหาความต้องการของผู้รับการนิเทศ และนำเอาปัญหาและความต้องการนั้นมาพิจารณาหาทางช่วยเหลือสนับสนุน

ขั้นที่ 4 การประเมินผล

ผู้มีหน้าที่ดำเนินการประเมินผลได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและคณะผู้นิเทศก็มีขอบข่ายกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติดังนี้

- 4.1 ประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
- 4.2 การประเมินความคิดเห็นเพื่อทราบความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศ
- 4.3 ประเมินกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
- 4.4 สรุปรวมผลการประเมิน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปฏิบัติงานในโอกาสต่อไป

2. ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติหน้าที่นิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นงานที่ปฏิบัติร่วมหรือเกี่ยวข้องกับคนอื่น ๆ ความสำเร็จในการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ผู้นิเทศก็ต้องใช้ความรู้ความสามารถและทักษะทุกด้านในการทำงาน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการฝึกอบรมและปลูกฝังทักษะและเจตคติบางประการที่จำเป็นต่อการสร้างบุคลิกลักษณะให้เพียงพอ

Wiles (1983 : 981) ได้เสนอแนะว่า ผู้นิเทศจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะดังต่อไปนี้

1. ความรู้พื้นฐาน 6 ประการ คือ

- 1.1 ความรู้เรื่องปรัชญาการศึกษา
- 1.2 ความรู้เรื่องการพัฒนาหลักสูตร
- 1.3 ความรู้เรื่องพฤติกรรมศาสตร์
- 1.4 ความรู้เรื่องระบบการเรียนการสอน
- 1.5 ความรู้เรื่องกรณีศึกษาและการบริหารการศึกษา
- 1.6 ความรู้เรื่องการประเมินผลการเรียน

2. ทักษะพื้นฐาน 5 ประการ คือ

- 2.1 ทักษะด้านการเป็นผู้นำ
- 2.2 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์
- 2.3 ทักษะด้านกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
- 2.4 ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล
- 2.5 ทักษะด้านการประเมินผล

กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 68) กล่าวว่าทักษะของผู้ปฏิบัติกรณีศึกษาควรประกอบด้วยดังนี้

1. การเป็นผู้นำ
2. ความมีมนุษยสัมพันธ์
3. การทำงานเป็นกลุ่ม
4. การสร้างขวัญและกำลังใจ
5. การสื่อความหมาย

Giammatteo ,MC และ DM, Giammatteo (1981 : 986) ได้กล่าวถึงการเป็นผู้นำว่า เป็นความสามารถที่จะกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ ความเฉลียวฉลาดของคนอื่นให้เกิดประโยชน์ การเป็นผู้นำสมัยใหม่ จะต้องเปลี่ยนจากการบังคับบัญชางานและการควบคุมเป็นการเกี่ยวพันและการกระตุ้น

โดยสรุปแล้ว ผู้ปฏิบัติหน้าที่กรณีศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่จะนิเทศอย่างดี รู้วิธีการนิเทศ รู้จิตวิทยาและการเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์อันดี

2.1 คุณลักษณะส่วนตัว

ผู้นิเทศหรือผู้ที่มีหน้าที่ในการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย บุคคลหลายฝ่ายที่ทำหน้าที่พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 267) นักการศึกษาหลายท่าน เช่น สัจด์ อุทรานันท์ (2530 : 59) และกิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 268) กล่าวถึงบุคคลที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา คือ (1) ผู้บริหาร ประกอบด้วยผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน โดยที่ผู้บริหารการศึกษาหมายถึงผู้บริหารระดับกระทรวง กรม บุคคลเหล่านี้มีหน้าที่บริหารการศึกษาใน

หลาย ๆ ด้าน รวมทั้งการนิเทศการศึกษาด้วย ส่วนผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง อาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการโรงเรียน (2) ศึกษานิเทศก์ หมายถึงบุคคลที่ทำหน้าที่ในการนิเทศการศึกษาโดยตำแหน่ง เช่น ศึกษานิเทศก์เขต ศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ เป็นต้น (3) คณะครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ หมายถึง คณะครูที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อให้ทำหน้าที่จัดและดำเนินการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนหรือสถานศึกษา เช่น หัวหน้าหมวด ครูวิชาการ (4) ผู้เชี่ยวชาญซึ่งหมายถึงบุคคลที่โรงเรียนเชิญมาเป็นวิทยากรเพื่อช่วยแนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนของครู จากแนวคิดของนักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สรุปได้ว่า ผู้นิเทศก์ต้องให้ความพยายามให้ผู้รับการนิเทศเกิดศรัทธา และยินดีที่จะปฏิบัติตาม จึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู ทั้งปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนตัว และปัจจัยด้านความรู้และทักษะ ดังนี้

คุณลักษณะส่วนตัว เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมส่วนตัวของผู้นิเทศก์ ประกอบด้วย คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ ความเป็นผู้นำทางวิชาการ และคุณธรรมและจริยธรรมมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 มนุษยสัมพันธ์ การปฏิบัติงานนิเทศศึกษานั้น ผู้นิเทศก์จำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหลายฝ่ายทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งแต่ละฝ่ายแต่ละคนนั้นย่อมมีพฤติกรรม ความต้องการ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น ผู้นิเทศก์จึงต้องหาวิธีการหรือกลยุทธ์ที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือ เกิดความเชื่อถือ ศรัทธาและการยอมรับจากบุคคลดังกล่าว นั่นคือผู้นิเทศก์จะต้องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี อันจะส่งผลถึงความสำเร็จในการทำงานนิเทศการศึกษา “มนุษยสัมพันธ์” มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ เริงชัย หมื่นชนะ (2535 : 7) กล่าวว่ามนุษยสัมพันธ์คือวิชาที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลปะที่สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับหมู่คณะหรือระหว่างคณะกับคณะเพื่อก่อให้เกิดความเคารพนับถือ ความจงรักภักดี ความสามัคคี ความสำเร็จในหน้าที่การงานและความสุข แคทซ์ (Katz อ้างถึงในปรีชา นิพนธ์พิทยา (2537 : 20) กล่าวว่า เป็นความสามารถของผู้นิเทศก์ที่จะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในฐานะสมาชิกภายในกลุ่มและสามารถในการสร้างความพยายามร่วมกันให้เกิดขึ้นในคณะทำงาน นอกจากนี้ บันลือ พฤกษ์วัน (2537 : 82) กล่าวว่ามนุษยสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการติดต่อผูกมิตร เข้าสังคมได้อย่างคล่องแคล่วและแนบเนียน อาศัยพื้นฐานการสร้างศรัทธาหรือความมีเสน่ห์ความนิยมทำให้ผู้รับการนิเทศอยากใกล้ชิดไว้วางใจ

วิธีสร้างมนุษยสัมพันธ์ สุพิชญา ธีระกุล และคณะ (2524 : 62-73) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับวิธีสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ใช้กันโดยทั่วไปว่าจะกระทำโดยวิธีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การให้ความร่วมมือ (Cooperation) วิธีการที่จะทำให้เกิดความร่วมมือได้คือการให้ผู้ร่วมงานมีโอกาสเสนอความคิดเห็น ผู้นิเทศก็ต้องรู้ถึงความสำคัญของการให้ความร่วมมืออย่างแท้จริง และผู้นิเทศก็ต้องทำงานอย่างขะมักเขม้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่ดีขึ้นในทุก ๆ ทาง

2. อริยาบถที่น่าคบ (Good Manners) คนที่มีกิริยามารยาทดี ย่อมเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ที่น่าคบหาสมาคม ประกอบด้วยความสุภาพ สง่างาม เป็นมิตร ไม่โกรธง่าย มีอารมณ์ขัน มีความรู้สึกไวต่อสังคม มีความอดทนที่จะอยู่ในระเบียบวินัย เป็นคนที่ยอมฟังความเห็นของคนอื่น มีความสนใจและห่วงใยต่อสวัสดิภาพความเป็นอยู่ของผู้อื่น

3. วิธีการแห่งประชาธิปไตย (The Democratic Approach) มีรากฐานจากการทำงานร่วมกันเป็นทีม การรับผิดชอบร่วมกัน การแบ่งปันอำนาจหน้าที่แก่กันและกัน การนิเทศควรจะช่วยให้เกิดความเป็นผู้นำในกลุ่มครู ผู้ที่สามารถเป็นผู้นำได้ จะช่วยงานอันเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตร และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้อย่างมาก ผู้นิเทศควรสนับสนุนให้เกิดผู้นำคนใหม่ ๆ ขึ้นเรื่อย ๆ พยายามแสวงหาความนับถือและความร่วมมือจากบุคคลเหล่านี้ได้

4. จรรยาบรรณในวิชาชีพ (Professional Ethics) มนุษยสัมพันธ์เป็นแกนของความมีมารยาทในวิชาชีพ บุคคลในแต่ละวิชาชีพย่อมมีวิถีทางแห่งจรรยาบรรณเฉพาะตน จรรยาบรรณในวิชาชีพมุ่งหมายให้สมาชิกทุกคนได้รับการยอมรับว่าเป็นเพื่อนร่วมอาชีพเท่าเทียมกัน การวิพากษ์วิจารณ์เพื่อนร่วมอาชีพ เป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงสมาชิกร่วมอาชีพจะต้องได้รับความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

5. การรู้จักให้การยกย่องนับถือ (Recognition) การยอมรับนับถือ ช่วยให้เกิดความมั่นใจในฐานะของตนในสายตาของคนอื่น ๆ และช่วยให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจในงานที่ทำอีกด้วย ผู้นิเทศก็ต้องสร้างให้เกิดขึ้นในจิตใจของผู้ร่วมงานทุกคน จากผลการวิจัย นักธุรกิจ นักการศึกษาและนักวิชาการอื่น ๆ ได้มองเห็นความสำคัญของการยอมรับนับถือเป็นตัวประกอบพื้นฐานของมนุษยสัมพันธ์ ผู้นิเทศก็ต้องเข้าใจในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงจะช่วยให้งานมีผลดีขึ้นได้

6. การให้โอกาสร่วมในการตัดสินใจ (Shared Decision Making) การมีโอกาสร่วมในการตัดสินใจของครูในโรงเรียนกับผู้บริหารโรงเรียนจะแสดงในรูปของความกระตือรือร้นรับผิดชอบงานและในชั้นของครูนั้น ครูจะให้โอกาสแก่เด็กของตนได้มีโอกาสอภิปราย ตัดสินใจในการจัดกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ อยู่เสมออีกด้วย

7. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) ปัจจุบันถือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นิเทศจะต้องให้ความสำคัญที่จะรักษาสัมพันธภาพกับคณะครูไว้ให้ได้เป็นอย่างดีตลอดเวลา โดยแสดงให้เห็น

ครูเห็นว่าตนเป็นผู้เห็นอกเห็นใจครูเสมอ การให้ความนับถือซึ่งกันและกัน และการยอมรับนับถือในความสามารถในวิชาชีพของแต่ละฝ่าย ระหว่างผู้ทำหน้าที่สอนในชั้นกับผู้นิเทศที่ทำหน้าที่สอนในชั้น ช่วยเหลือปรับปรุงการสอนนั่นเอง

8. การใช้เหตุผลและปัญญา (The use of reason and intelligence) ผู้นิเทศก์ที่มุ่งให้ทฤษฎีแห่งเหตุผลให้เกิดประโยชน์ จะต้องเป็นบุคคลที่ใจกว้าง ปราศจากอคติ ที่จะแสวงหาความจริง เรียนรู้การใช้เวลาในการแสวงหาความจริง

9. ความสำคัญของชุมชน (Community) ชุมชนคือ หมู่คนที่อยู่ร่วมกัน ความคิดความรู้สึกที่สมาชิกแต่ละคนมีต่อชุมชนแต่ละแห่ง ย่อมเป็นประโยชน์ในการที่ทำให้เราเข้าใจถึงความเจริญงอกงามและพัฒนาการของสมาชิกในชุมชนได้เป็นอย่างดี ผู้นิเทศก์อาจจะก่อตั้งและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนกลุ่มต่าง ๆ

10. การมีส่วนร่วม (Participation) การมีส่วนร่วมช่วยทำให้ทุกคนมีจุดหมายที่แน่นอน ทำให้เกิดทักษะทางสังคม ทำให้เกิดความเข้าใจในมนุษย์ด้วยกันมากขึ้น และทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองด้วย ครูทุกคนควรได้รับการส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจในแนวทางของตนเอง ครูทุกคนจะต้องมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การปรับปรุงหลักสูตรการจัดการศึกษาในระหว่างประจำการ การปรับปรุง การสอนและการวัดผลมาตั้งแต่เริ่มแรกเข้าทำงาน และต้องมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ตลอดไป

11. ความแตกต่างของบุคคล (Variety) ในสังคมมนุษย์เรามีความแตกต่างในหลายด้าน เช่น รูปร่าง วัฒนธรรม ภาษา และความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้นิเทศก์จำเป็นต้องให้ความสนใจใส่ใจ รับฟังความคิดเห็นและให้โอกาสเขาได้ทำงาน ปรับปรุงงานตามทฤษฎีของเขาที่ได้เรียนมาพยายามเข้าใจให้ครูได้ทดลองวิธีสอนใหม่ ๆ ในทุก ๆ โอกาส

12. คุณค่าและเกียรติภูมิของมนุษย์ (Human Worth & Dignity) มนุษย์มีความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ทาง เหนือสัตว์อื่นทั้งปวง ความมีคุณค่าและเกียรติภูมิของมนุษย์นั้น จะดำรงอยู่ได้ด้วยการที่แต่ละคนได้รับการยอมรับนับถือ บุคลิกภาพของแต่ละคนจะต้องไม่ถูกทำลาย การให้เกียรติและการใช้สิทธิเท่าเทียมกันในหมู่สมาชิกของสถาบันหรือของครอบครัวนั้นนับเป็นพื้นฐานของอิสรภาพ ความยุติธรรมและความสงบสุขในโลก สมาชิกทุกคนต้องตระหนักในคุณค่าของสิทธิมนุษยชนกับคุณค่า และเกียรติยศของแต่ละคน ผู้นิเทศก์จำเป็นต้องศึกษาถึงความสำคัญเหล่านี้ให้ถ่องแท้และต้องเคารพในคุณค่าของความเป็นคนของแต่ละบุคคลและปฏิบัติต่อครูเหล่านี้อย่างยุติธรรม

13. อิสสรภาพ (Freedom) หมายถึง การที่เราจะสามารถกระทำ ตัดสินใจผลิต สิ่งที่เป็นประโยชน์และบริโภคสิ่งต่าง ๆ ได้โดยอิสระ ไม่มีใครบังคับอิสสรภาพของคนเราสามารถที่จะได้รับการสงวนไว้สำหรับผู้ที่ทำประโยชน์อย่างจริงจัง นอกจากอิสสรภาพในการตัดสินใจเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วเขายังต้องมีอิสระในการที่จะแสดงความไม่เห็นด้วยอีกด้วย ความมีอิสสรภาพเหล่านี้จึงมีความจำเป็นสำหรับครูและผู้นักเทศก์

14. ความก้าวหน้า (Progress) จากคำกล่าวที่ว่า "ความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายนั้น ไม่จำเป็นต้องหมายถึงความก้าวหน้าทุกเรื่อง แต่ไม่มีความก้าวหน้าชนิดใด จะเกิดขึ้นได้โดยปราศจากการเปลี่ยนแปลง" ถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้น นำไปสู่จุดหมายที่มีประโยชน์และเป็นไปในแนวทางที่เหมาะสมพึงปรารถนาด้วยเหตุผลและด้วยสติปัญญา

นอกจากนี้ ดูบิน Dubin (1975 : 412) ได้เสนอแนะหลักทั่วไปในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ คือ (1) ยอมรับนับถือคนอื่น ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามคนอื่น (2) รู้ตน รู้ประมาณ (3) เข้าใจคนอื่น เห็นอกเห็นใจคนอื่น (4) ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น (5) มีความอดทน มีความมั่นคงทางอารมณ์ (6) มีความจำดี เช่น สามารถจำชื่อคนอื่นได้ (7) มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน ผ่อนคลายบรรยากาศตึงเครียด (8) มั่นใจ มีความจริงใจต่อคนอื่นในการช่วยเหลือเมื่อมีโอกาสและ (9) เป็นคนเที่ยงตรงเปิดเผย ตรงไปตรงมา

ส่วนกิติมา บริติติติก (2532 : 293-294) ได้ให้ทัศนะว่าปัจจุบันนี้ได้มีการเน้นย้ำเป็นอย่างมากถึงความสำคัญในความคิดเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ผู้นักเทศก์ที่ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมักจะถูกเพิกเฉยและบางครั้งถูกต่อต้านจากพวกครู ทำให้งานนิเทศการศึกษาต้องล้มเหลวโดยง่ายผู้นักเทศก์จะต้องระลึกเสมอว่าชีวิตและการทำงานของเขาจะต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับกลุ่มคนและบุคคลหลายฝ่ายที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปมากมาย สิ่งที่ศึกษานักเทศก์ควรปฏิบัติเพื่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานมีดังนี้

1. ต้องสร้างตัวให้มีอารมณ์เป็นผู้ใหญ่ สุขุม ใจค่อนหนักแน่น ไม่เป็นทาสแห่งความกลัว หึงตนเอง ไม่รุกรานใคร
2. ปรับตัวเองให้เข้ากับบุคคล เหตุการณ์ และสถานที่ได้
3. รู้จักจดจำสังเกตและเข้าใจคนทุกเพศทุกวัย เข้าใจงานทุกชิ้น
4. รู้จักประนีประนอมและเสียสละเมื่อยามจำเป็น
5. รู้จักหาเหตุผลและใช้เหตุผล
6. มีความมั่นใจในตนเอง รู้จักตัดสินใจด้วยความรอบคอบ

7. การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีนั้นต้องยึดวิธีการประชาธิปไตยเป็นหลักมีความสัมพันธ์อย่างเสมอภาคทัดเทียม ไม่ถือเอาความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่ เคารพและให้เกียรติความคิดเห็นของคนอื่นเคารพในสิทธิและหน้าที่ของคนอื่น

8. สร้างบรรยากาศอันดีและเป็นกันเอง เป็นคนเชื่อมโยงมนุษยสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนด้วย ศึกษานิเทศก์ต้องยอมรับนับถือในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคนทุกคนที่เข้าไปติดต่อกับ

9. เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น

มนุษยสัมพันธ์กับการนิเทศการศึกษา ามหลักของการนิเทศการศึกษา นิเทศการศึกษาจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจึงจะสามารถเข้าร่วมกับครูใหญ่และครูได้ ขาญชัย อาจิ้นสมอาจารย์ (2527 : 68) กล่าวถึงหลักทั่ว ๆ ไปไว้ดังนี้

1. ต้องไม่ถือว่าตนมีความรู้ดีกว่า ควรทำงานด้วยการปรึกษาหารือกันกล่าวคือเป็นผู้ที่ยกย่องความเห็นของครูยกย่องแนวความคิดใหม่ ๆ ของครู ให้ครูมีความรู้สึกว่ามีความสำคัญคนหนึ่ง ในหมู่พวกก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้งานนั้นบรรลุไปสู่ความมุ่งหมาย มิใช่ว่าเป็นผู้คอยปฏิบัติตามคำสั่งและเคารพในความรู้ของครูแต่ละคน อย่าให้เขาเกิดปมด้อย

2. ต้องศึกษาสภาพการณ์ของครูแต่ละคนและสถานการณ์ (Situation) ของโรงเรียนแต่ละแห่ง

3. ต้องเป็นคนที่มีความเห็นใจครู ถือว่าการทำผิดนั้นเป็นประสบการณ์ควรจะแก้ไขให้ดีขึ้น โดยถือหลักว่า "ผิดเป็นครู"

4. ต้องทำตัวของตัวเองให้เป็นที่เชื่อถือ เป็นคนสุภาพอ่อนโยน พูดอะไรมีเหตุผล

5. พยายามทำความเข้าใจกับครูทุกคนให้เห็นความสำคัญในการสัมพันธ์กับเด็ก

6. หาทางพบปะกับครูเป็นรายบุคคล และหมู่คณะบ่อย ๆ

7. หาทางช่วยเหลือครูที่มีอายุโดยให้เขาได้แสดงทักษะต่าง ๆ และความสามารถของเขา เน้นถึงความสำคัญในการช่วยเหลือกัน ให้เขาเข้าใจถึงความมุ่งหมายของการศึกษาในปัจจุบันและยินดีที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นเก่า ๆ หาทางสนับสนุนแนวความคิดใหม่ ๆ ต้องเอาใจใส่ต่อสุขภาพของครูที่มีอายุ ที่ทำงานหนัก และหาทางช่วยเหลือเขาตามสมควร

8. ช่วยเหลือครูที่ยังไม่เข้าใจถึงแนวการสอน แบบประชาธิปไตยจากทัศนะดังกล่าว สรุปได้ว่าการทำงานให้สำเร็จ จะต้องอาศัยความร่วมมือของคณะบุคคลที่ร่วมทำงานด้วย ผู้นิเทศก็จึงควรปรับตัวให้เข้ากับบุคคลต่าง ๆ มีความมั่นใจในตนเอง สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ยึดหลักประชาธิปไตยในการทำงาน จึงจะช่วยให้การดำเนินงานทั้งปวงเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.2 ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้นิเทศก์เป็นบุคคลหนึ่งที่จะต้องปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงและความแปลกใหม่ในการศึกษา กอร์ทอน Gorton (1983 : 262) ได้กล่าวถึงผู้นำทางวิชาการว่ามีความหมายครอบคลุมไปถึงกิจกรรมที่ดำเนินการโดยบุคคลหนึ่งหรือหลายบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อปรับปรุงคน กลุ่มคน หรือโปรแกรม จุดเน้นของความหมายคือการปรับปรุง ไม่ใช่การตำรงรักษาเอาไว้เท่านั้น สอดคล้องกับ กิติมา ปริดีติติก (2532 : หน้า 291) กล่าวถึงผู้นำในการนิเทศการศึกษาว่า คือความสามารถและความพร้อมที่จะกระตุ้นแนะทางนำทางเสนอแนะทางการศึกษาให้แก่ครู เพื่อให้ครูสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และจิระพันธุ์ พูลพัฒน์ (2536 : 4) ให้ความหมายไว้ว่า คือการเป็นผู้ที่คิดริเริ่มนำทางให้เกิดแนวคิดใหม่ เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ โดยสามารถประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่จะทำให้เกิดการพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนในโรงเรียน

องค์ประกอบสำคัญสำหรับผู้นำทางวิชาการ จิระพันธุ์ พูลพัฒน์ (2536 : 8-10) ได้เสนอ แนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบสำคัญของผู้นำทางวิชาการ ดังนี้

1. แนวคิดกว้างไกลในเรื่องของการศึกษา ผู้นำทางวิชาการจะต้องเป็นคนที่รู้ว่ปัญหาการเรียนการสอนอะไรเกิดขึ้นในขณะนั้นรับฟังความต้องการเกี่ยวกับการเรียนการสอนทั้งจากนักเรียน ครูและผู้ปกครอง ดำเนินการเพื่อสนองความต้องการและจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
2. ความเชี่ยวชาญในเรื่องของการศึกษา คือจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการสอนในแง่ต่างๆ เข้าใจโปรแกรมการจัดหลักสูตรและมีทักษะในการเสนอเพื่อการเปลี่ยนแปลงโปรแกรมต่าง ๆ
3. ความตั้งใจแน่วแน่ที่จะปรับปรุงการเรียนการสอน การปรับปรุงพัฒนา มักจะมีอุปสรรคและข้อขัดแย้งเกิดขึ้นเสมอ การจะเอาชนะอุปสรรคทั้งหลายทั้งปวงได้ ต้องมีความตั้งใจจริงและแน่วแน่ในการที่จะทำงานให้สำเร็จ
4. การมีพลังพร้อมที่จะทำงาน การเป็นผู้นำทางวิชาการถือว่าเป็นงานหนักและใช้เวลามากจึงจำเป็นต้องมีพลังมากพอในการที่จะทุ่มพลังกายพลังใจให้กับงานด้วยความกระตือรือร้น
5. กล้าเสี่ยง ผู้นำทางวิชาการ ทำงานโดยมีแนวคิดและเสนอแนวคิดใหม่หรือเสนอการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่เดิมก็จะต้องมีผู้ได้รับความกระตือรือร้นและมีกลุ่มต่อต้านแนวคิดไม่พอใจกับการเปลี่ยนแปลงหรือสิ่งใหม่ที่จะเข้ามา ผู้นิเทศก์ต้องใช้ความอดทนมีพลัง กล้าเสี่ยงในการที่จะดำเนินการตามขั้นตอน เพื่อนำเสนอแนวคิดนั้นๆ และพร้อมที่จะรับผิดชอบเมื่อต้องทำงาน

6. มนุษย์สัมพันธ์ ผู้นำทางวิชาการต้องมีความสามารถในการทำงานกับบุคคลต่าง ๆ ได้เข้าใจความต้องการของบุคคลอื่น ๆ ยอมรับคำวิพากษ์วิจารณ์โดยไม่ปิดกั้นตนเอง รู้จักดึงคนเข้ามาร่วมในการทำงานและการตัดสินใจยอมรับผิดเมื่อทำผิด และยอมรับการเปลี่ยนแปลง

สรุปได้ว่า ผู้นำทางวิชาการคือผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความพร้อมที่จะกระตุ้นและแนะแนวทางให้ผู้ร่วมงานได้ปฏิบัติภารกิจให้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ด้วยความเต็มใจ เป็นที่ศรัทธา เชื่อถือ และยอมรับจากผู้ร่วมงาน ดังที่ มนุญ อรุณไพโรจน์ (2536 : 54) กล่าวว่า การเป็นผู้นำทางวิชาการเป็นสมรรถภาพที่จำเป็นของผู้บริหารในทุกระดับ การนำที่มีประสิทธิภาพเปรียบเสมือนดวงประทีปของหน่วยงาน และเป็นศูนย์รวมของกลุ่มให้ดำเนินงานสำเร็จ

2.1.3 คุณธรรมและจริยธรรม ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการที่จะต้องปฏิบัติงานร่วมกับร่วมกับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงการเรียนการสอนพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งการประพฤติในกรอบที่ต้งามย่อมส่งผลให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพความหมายของคุณธรรม คือ ธรรมะอันเป็นคุณเป็นเหตุของความประพฤติที่ต้งาม จริยธรรม คือ หลักสำหรับให้คนเรายึดถือในการปฏิบัติ จริยธรรม ตัดสินใจให้เราเป็นคนดี มีความประพฤติดีละเว้นชั่ว เสวยพรพงษ์วรรณปก (2537 : 17) ทำตนให้มีเสน่ห์ คือ มีวาจา กิริยาและมารยาทสุภาพ นุ่มนวล อ่อนโยน มีเมตตาและแผ่เมตตา

จกกลณี (2531 : 74-75) กล่าวว่า คุณธรรมเป็นคุณสมบัติอันดีงามที่มีอยู่ในจิตใจของบุคคล ผู้มีคุณธรรม หมายถึง ผู้ที่ประพฤติดีด้วยความรู้สึกลงในทางอันดีงาม การกระทำดีนั้นเป็นการกระทำโดยที่ไม่ต้องมีการบังคับ แต่เกิดขึ้นจากลำนึกอันดีงาม มีจิตใจ คุณธรรม จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อผู้ใดก็ตามเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. คุณธรรมเป็นเครื่องธำรงค์ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เราไม่ตีคุณค่าของมนุษย์เป็นเงิน แต่จะตีค่าด้วยคุณธรรม
2. คุณธรรม เป็นเครื่องเสริมบุคลิกภาพ
3. คุณธรรม เป็นเครื่องสร้างความสบายใจ
4. คุณธรรม เป็นเครื่องส่งเสริมความสำเร็จและความมั่นคงปลอดภัยในการประกอบอาชีพและดำรงชีพ

ปัจจุบันกล่าวได้ว่าทุกฝ่ายเห็นความสำคัญและประโยชน์ของคุณธรรม จึงได้มีการพยายามในการปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นแก่บุคคลทั่วไป ในเรื่องนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่

ห้วงกาลปัจจุบัน สำนักราชเลขาธิการ (2528 : 69) มีพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับคุณธรรมที่ทุกคนควรศึกษา และนำมาปฏิบัติไว้ รวม 4 ประการ คือ

1. การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

2. การรู้จักข่มใจตนเองฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดีนั้น

3. การอดทน อดกลั้น และอดทนที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์ สุจริตไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด

4. การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริตและรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

นอกจากนี้ โอสิวา(1989 : 21) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะส่วนตัวด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่ผู้นิเทศก์ควรมี สรุปได้ดังนี้ คือมีความซื่อสัตย์ ไว้วางใจได้ รักษาความสัตย์ รักษาคำพูด มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่น มีความเป็นมิตร มีความอดทน ส่วนกรมวิชาการ (2526 : 99-111) ได้รวบรวมผลการวิจัยของกรมการฝึกหัดครู สรุปองค์ประกอบของคุณลักษณะของจริยธรรมไว้ 11 ประการ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความพากเพียร และความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายทั้งความพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

2. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริงประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกาย วาจา ใจ ต่อตนเองและต่อผู้อื่น

3. ความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญาในการประพฤติปฏิบัติ รู้จักไตร่ตรอง พิสูจน์ให้ประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจโดยไม่ผูกพันกับอารมณ์และความยึดมั่นของที่มีอยู่เดิม ซึ่งอาจผิดได้

4. ความกตัญญูกตเวที ความกตัญญู หมายถึง ความรู้สึกสำนึกในการอุปการคุณที่ผู้อื่นมีต่อเรา กตเวที หมายถึง การแสดงออกและการตอบแทนบุญคุณ

5. การรักษาระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมการประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ กฎหมายและศีลธรรม

6. ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การให้ปันกับคนที่ควรให้ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทั้งอารมณ์ร้ายในตัวเอง

7. ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ร่วมมือกัน
กระทำกิจการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี โดยเห็นกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

8. การประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งทั้งหลายพอเหมาะพอควรให้ได้ประโยชน์
มากที่สุด ไม่ยอมให้มีส่วนเกินมากนัก

9. ความยุติธรรม หมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรง สอดคล้องกับความ
เป็นความจริงและเหตุผล ไม่มีความลำเอียง

10. ความอุตสาหะ หมายถึง ความพยายามอย่างเข้มแข็งเพื่อให้เกิดความสำเร็จ
ในการทำงาน

11. ความเมตตากรุณา หมายถึง ความรักใคร่ปรารถนาจะให้อื่นเป็นสุข มีความ
สงสาร คิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

สรุปได้ว่าคุณธรรมและจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีในตัวของผู้นิเทศก์ เพื่อ
เป็นที่ยอมรับนับถือและศรัทธาแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย อันจะส่งผลให้การปฏิบัติงาน
นิเทศการศึกษามรรลุดุประสงคที่ตั่งไว้

2.2 คุณลักษณะด้านความรู้และทักษะ

แฮร์ริส (Harris) เป็นนักการศึกษาผู้หนึ่งที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นด้านความรู้และทักษะสำหรับผู้นิเทศก์ไว้ 4 ด้านคือ (1) การพัฒนาหลักสูตร (2) การจัด
หาสื่อการเรียนการสอน (3) การฝึกอบรมครูประจำการ และ (4) การประเมินผลการสอน แฮร์ริส
(1985 : 17) โดยผู้วิจัยได้รวบรวมเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพทั้ง 4 ด้าน รายละเอียดดังนี้

2.2.1 การพัฒนาหลักสูตร (Development Curriculum) การพัฒนาหลักสูตร
เป็นงานเกี่ยวกับการวางโครงสร้างหลักสูตร ทำประมวลการสอน โดยกำหนดตัวผู้สอน โครงการสอน
วัน เวลา สถานที่และวางแผนวิธีสอน ตลอดจนการสร้างเกณฑ์มาตรฐานและบรรจุหน่วยวิชาต่าง ๆ
ลงในการสอน แฮร์ริส (1985 : 10) สำหรับนักการศึกษาไทย ได้ให้ความหมายไว้ 2 ลักษณะ คือ
ความหมายแรก หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และอีกความหมาย
หนึ่งก็คือ เป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย สจัด อุทรานันท์
(2532, หน้า 30) จึงกล่าวได้ว่าหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการเรียนการสอนและเป็นแนวทาง
สำหรับครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา นำไปใช้เพื่อให้การจัดการศึกษา บรรลุไปสู่เป้าหมายที่
กำหนดไว้ ผู้นิเทศก์ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตร จึงต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการปฏิบัติ
งานด้านการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของแฮร์ริส (1985:289-290) 3 ประการดังนี้

1) การกำหนดเป้าหมายการสอน (Setting Instructional Goals) เป็น การกำหนดเป้าหมายการสอนให้ชัดเจน โดยผู้นิเทศก์เป็นผู้นำกลุ่มผู้ปกครองประชาชน ผู้เชี่ยวชาญ ครูและนักเรียน โดยใช้วิธีการหลากหลายรูปแบบ เช่น การอภิปราย การบรรยาย การอบรม เพื่อ กำหนดเป้าหมายการสอนที่สำคัญ ๆ โดยความเห็นชอบของพวกเขาทุกคน แฮร์ริส (1985 : 289) เมธี ปิรันธนานนท์ และนัตยา ภัทรแสงไทย (2523 : 23-24) กล่าวถึงเป้าหมายการสอนว่า โปรแกรมการ สอนใด ๆ ก็ตาม จะต้องเริ่มต้นด้วยการกำหนดเป้าหมายของการเรียนการสอนเสมอ ที่มาของ เป้าหมายเหล่านั้นได้แก่ สังคม ตัวผู้เรียน และเนื้อหาวิชา สังคมจะกำหนดเป้าหมายอย่างกว้าง ๆ ตัวอย่างเช่น "การปลูกฝังค่านิยมอันดีในตัวบุคคล" "การฝึกความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น"

2) การออกแบบการสอน (Designing Instructional Units) แฮร์ริส (1985 : 289) ชี้ให้เห็นว่าผู้นิเทศก์ต้องเป็นผู้ที่สามารถออกแบบหน่วยการสอนซึ่งระบุวัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรม ลำดับขั้นการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอนและการประเมินผลการเรียนการ สอน ในการจัดการเรียนการสอน การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ทำให้ครูสามารถหาวิธีการสอน เลือกสื่อการสอน จัดกิจกรรมการเรียนและเตรียมการวัดผลและประเมินผลได้เหมาะสม ทำให้การ สอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สุพิน บุญชูวงศ์ (2534 : 26) ให้ความหมายคำว่า วัตถุประสงค์เชิง พฤติกรรมว่าเป็นวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่บ่งบอกถึงการกระทำของนักเรียนอย่างชัดเจนว่านักเรียน สามารถทำอะไรได้บ้างหลังจากที่เรียนบทนั้น ๆ ไปแล้ว และการกระทำของนักเรียนที่ระบุนั้นจะต้อง สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ (1) สถานการณ์ที่ครูตั้งขึ้นเพื่อให้ผู้ เรียนแสดงออกมา (2) พฤติกรรมของนักเรียนที่ครูคาดหวังให้แสดงออกมา ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ สามารถสังเกตได้ และ (3) เกณฑ์ของระดับความสามารถของพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก นอกจากนี้ สุพิน บุญชูวงศ์ (2534 : 23) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมว่าควรเขียน พฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความสามารถตามลักษณะการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ (1) พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) (2) จิตพิสัย (Affective Domain) (3) ทักษะพิสัย (Psycho-motor Domain)

3) การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร (Developing and adapting Currucula) แฮร์ริส (1985 : 289-290) กล่าวถึงคุณลักษณะด้านนี้ว่าผู้นิเทศก์สามารถปรับหลักสูตร ให้สนองความต้องการของนักเรียนและสามารถนำหลักสูตรนั้นไปเป็นแนวทางในการทำแผนการสอน ได้เหมาะสมในแต่ละท้องถิ่น อนึ่ง การที่จะพัฒนาสิ่งใดก็ตามให้เป็นระบบจะต้องอยู่บนพื้นฐานที่ สมเหตุสมผล ซึ่งเป็นหลักการในการพัฒนาโดยมีจุดเน้นที่วัตถุประสงค์ และวิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาหลักสูตร นอกจากผู้นิเทศก์จะต้องคำนึงถึงหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

แล้ว ผู้นิเทศก็ต้องรู้ถึงวิธีการ ขั้นตอน และกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร โดยมีนักการศึกษาได้เสนอวิธีการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่าการพัฒนาหลักสูตรให้เข้ากับสภาพปัญหาและสนองความต้องการของท้องถิ่น มีวิธีดำเนินการได้ใน 2 ลักษณะ คือ (1) การปรับหลักสูตรกลางให้เข้ากับหลักสูตรท้องถิ่น (2) การสร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรกลาง ส่วนทัศนีย์ ศุภเมธี (2535 : 55) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น เป็นการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางของกรมวิชาการที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โดยปรับแผนการสอนและสื่อการเรียนต่าง ๆ รวมทั้งเนื้อหาวิชาและวิธีการสอนของครู นอกจากนี้ สัจด์ อุทรานันท์ (2532, หน้า 314-315) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับกระบวนการปรับหลักสูตรให้เข้ากับสภาพสังคมของท้องถิ่นหรือการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอนว่าอาจดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1 จัดตั้งคณะทำงาน ประมาณ 5-7 คน ควรเป็นบุคคลที่มีความสามารถ และความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงาน ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพของสังคมและความต้องการของสังคม รวบรวมข้อมูลโดยการวิจัย สัมภาษณ์ ประชุมและสัมมนา ฯลฯ แล้วประมวลสภาพปัญหาและข้อเท็จจริงให้เป็นหมวดหมู่และจัดลำดับความสำคัญ ขั้นที่ 3 กำหนดจุดมุ่งหมายสำหรับหลักสูตรว่าจะทำการพัฒนาหลักสูตรนั้นควรจะให้บรรลุ เป้าหมายอะไรบ้าง ขั้นที่ 4 พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรกลางกับสภาพของท้องถิ่น แล้วดำเนินการเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลางและหรือสร้างรายวิชาขึ้นใหม่ครอบคลุมกับสภาพปัญหาและความต้องการของหลักสูตร ขั้นที่ 5 ดำเนินการใช้หลักสูตร ขั้นที่ 6 ขึ้นประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นขั้นที่ช่วยให้ทราบว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ขั้นที่ 7 การปรับปรุง แก้ไข เป็นขั้นตอนตัดสินใจว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไขตรงจุดใดจึงเหมาะสมและก่อให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษา

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการ ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในทุกด้าน

2.2.2 การจัดหาสื่อการเรียนการสอน (Providing Materials)

แฮร์ริส (1985 : 11) กล่าวถึงการจัดหาสื่อการเรียนการสอนว่า

เป็นการตรวจ และต้องเลือกสื่อการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการสอนผู้นิเทศการศึกษา มีงานหลักที่สำคัญคือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สิ่งที่เป็นตัวจักรสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้คุณภาพการศึกษามีความก้าวหน้าและพัฒนาขึ้น คือการดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จตามที่หลักสูตรกำหนด ดังนั้น สื่อการสอนซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วย ความราบรื่น เพราะสื่อการสอนช่วยให้ครูประหยัดเวลาและแรงงานในการสอน ช่วยให้ครูได้สนุกและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนทั้งช่วยให้ผู้

เรียนเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 7) เพื่อให้คำแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุนครูผู้สอน ให้ตระหนักถึงความสำคัญ และนำสื่อการสอน ใช้ประกอบการเรียนการสอน แฮร์ริส (Harris, 1985 : 290) กล่าวถึงปัจจัย ของผู้นิเทศก์ในการปฏิบัติงานด้านการจัดหาสื่อการเรียนการสอนไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. การประเมินและการเลือกสื่อการสอน (Evaluating and Selecting Learning Materials) แฮร์ริส (1985 : 290) กล่าวว่าผู้นิเทศก์ต้องเป็นผู้ที่สามารถสร้างและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินสื่อที่มีคุณภาพและมีประโยชน์ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการอภิปรายร่วมกันระหว่างครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสร้างเกณฑ์การประเมิน เพื่อสามารถนำวิธีการไปประยุกต์ใช้กับสิ่งใหม่ ๆ ได้ ดังนั้น ผู้นิเทศก์จะต้องกระตุ้นให้ครูเห็นความสำคัญและรู้จักเลือกใช้สื่อให้เหมาะสม เพื่อจะช่วยให้ครูสอนได้ดีขึ้นและบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้น

2. การผลิตสื่อการเรียนการสอน (Producing Learning Materials) เป็นความสามารถของผู้นิเทศก์ที่จะดำเนินการให้มีการผลิตสื่อการสอนที่จำเป็น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ Harris (1985 : 290) ดังนั้น ผู้นิเทศก์จึงต้องมีความรู้ความสามารถและทักษะเกี่ยวกับการผลิตสื่อเพื่อที่จะให้คำแนะนำ ส่งเสริม และกระตุ้นให้ครูผู้สอนผลิตสื่อ ดังที่ ดนัย ไชยโยธา (2534 : 10) กล่าวถึงหลักในการผลิตสื่อการเรียนขึ้นใช้เองว่า ควรคำนึงถึงวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น

3. การประเมินการใช้แหล่งทรัพยากร (Evaluating The Utilization of Learning Resources) แฮร์ริส (1985 : 290) กล่าวว่าผู้นิเทศก์ต้องเป็นผู้ที่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรที่มีอยู่ในปัจจุบัน และสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ รวมทั้งสามารถให้คำแนะนำในการเลือกใช้แหล่งทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่า

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหวังของหลักสูตร ผู้นิเทศก์จึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนจัดหาสื่อการเรียนการสอน

2.2.3 การฝึกอบรมครูประจำการ (Arranging for In-Service Education)

ปัจจุบันนี้พบว่าในองค์กรทั่ว ๆ ไป จะมีการจัดอบรมบุคลากรกันมากมาย ทั้งนี้ เพราะมีความเชื่อว่าการพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการฝึกอบรม เป็นวิธีการที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรนั้น ๆ อันจะทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้อย่างดี

การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้บุคคลมีความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงานที่กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น เสริมสร้างทักษะ ความชำนาญให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีเจตคติที่ดีต่อตนเอง ต่องานและต่อองค์การ ดังนั้น ผู้นิเทศจึงต้องดำเนินการให้มีการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนา ความรู้ความสามารถ ความชำนาญของครู ในการฝึกอบรมครูประจำการ แฮร์ริส (1985 : 292-293) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติงานด้านนี้ไว้ 10 ประการ รายละเอียดดังนี้

1. การนิเทศแบบคลินิก (Supervision in a Clinical Mode) แฮร์ริส

(1985 : 292) กล่าวว่า เป็นการให้ประสบการณ์แก่ครูเกี่ยวกับการสอนในห้องเรียน ซึ่งผู้นิเทศก็สามารถเป็นผู้นำโดยใช้วิธีการนิเทศแบบคลินิก คือการสังเกตการสอนในห้องเรียนการให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อที่จะนำไปใช้แก้ไข ปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของครู นอกจากนี้ นิพนธ์ ไทยพานิช (2535 : 25-26) กล่าวว่า การนิเทศแบบคลินิก เป็นกระบวนการสำหรับการสังเกตการสอนในชั้นเรียนที่มีการดำเนินอย่างมีระเบียบ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู โดยครูและผู้นิเทศจะร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการวางแผนการสอน การสังเกตการสอน และการประเมินแนวการจัดการเรียนการสอนเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน รวมทั้งส่งเสริมให้ครูสามารถนิเทศตนเองได้ในที่สุดและในการดำเนินงานนั้น ครูและผู้นิเทศก็จะร่วมกันสร้างสัมพันธไมตรีความเชื่อมั่นความจริงใจและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้การนิเทศแบบคลินิกยังมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยและเป็น การนิเทศที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง แต่ขณะเดียวกัน ก็จะประสานผลประโยชน์ของครูและโรงเรียนเข้าด้วยกัน ซึ่งหมายความว่า ขณะที่มีการนิเทศมุ่งจะพัฒนาวิชาชีพของครูเป็นรายบุคคล แต่ก็ต้องให้สอดคล้องกับเป้าหมายและความต้องการของโรงเรียนด้วย

2 การวางแผนพัฒนาความก้าวหน้าของครูแต่ละคน (Planning for

Individual Growth) แฮร์ริส (1985 : 292) กล่าวว่า เป็นความสามารถในการให้ข้อมูลด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนของครู ผู้นิเทศก็สามารถให้ความช่วยเหลือครูในการกำหนดการวางแผนงานความก้าวหน้าด้านวิชาชีพของครูแต่ละคน อันประกอบด้วย วัตถุประสงค์ในการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในห้องเรียน ตารางลำดับประสบการณ์เพื่อกระตุ้นและเพื่อดูความก้าวหน้าที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเกณฑ์ใช้ประเมินระหว่างปฏิบัติและเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม กิตติพัชรวิชัย (2533 : 457) ให้ความหมายของการวางแผนไว้ว่าเป็นการคิดเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่ามีงานอะไรต้องทำ ทำไปทำไม ทำที่ไหนและทำได้อย่างไร คำถามเหล่านี้จะมีคำตอบอยู่ในแผน

3. การออกแบบการฝึกอบรม (Designing In-Seervice Training

Sessions) แฮร์ริส (1985 : 292) กล่าวว่าผู้นิเทศก์สามารถออกแบบหรือปรับปรุงการวางแผนการอบรม ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ กระบวนการ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการประเมิน เพื่อให้แน่ใจว่าเหมาะสมกับความสนใจ การเข้าไปมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ของผู้เข้าอบรม ในการออกแบบการฝึกอบรม นอกจาก คำนึงถึงจุดประสงค์และความต้องการการฝึกอบรม ควรที่จะจัดทำงานเป็นขั้นตอนดังที่ อีริชเชิ์ เชนนะศิริ (2523 : 24-28) ได้เสนอบัญญัติสิบสองประการในการสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม ดังนี้ (1) หาความต้องการในการฝึกอบรม ต้องตรวจสอบความต้องการในการฝึกอบรมอย่างละเอียดและจริงจัง (2) สร้างคุณลักษณะของหลักสูตร นั่นคือตัวผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรจะต้องเรียนรู้อะไรบ้าง และเมื่อสำเร็จหลักสูตรฝึกอบรมแล้วจะต้องมีความสามารถทำอะไรได้บ้าง ซึ่งขึ้นอยู่กับผลของกระบวนการหาความต้องการในการฝึกอบรม (3) ตั้งเป้าประสงค์และจุดประสงค์ในการฝึกอบรม ให้ชัดเจนว่าเมื่อผ่านการฝึกอบรมแล้วเขาจะสามารถทำอะไรได้บ้าง จุดประสงค์ควรเขียนให้ชัดเจน วัดได้และนับได้ (4) ควรมีการทดสอบทั้งก่อนและหลังการอบรมหรือแม้แต่การทดสอบเพื่อหาความก้าวหน้าของการเรียนรู้ระหว่างฝึกอบรม (5) การเตรียมโครงการฝึกอบรมต้องคำนึงถึงระยะเวลาของการฝึกอบรมว่า ควรใช้ระยะเวลายาวนานเพียงใด (6) เตรียมการสอนซึ่งเป็นเรื่องของวิทยากร แต่ต้องสอดคล้องกับระยะเวลาเป้าประสงค์และจุดประสงค์ของการฝึกอบรม (7) เตรียมวัสดุอุปกรณ์และเครื่องใช้ในการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับการใช้งาน (8) เตรียมตารางการฝึกอบรม ซึ่งอาจเป็นรายวัน รายสัปดาห์ หรือรายเดือน แล้วแต่ระยะเวลาของการฝึกอบรม หัวข้อบรรยาย คำอธิบาย รายวิชา จุดประสงค์และอาจรวมถึงวิธีการสอน ต้องส่งให้วิทยากรหรือผู้บรรยายทราบ และขณะเดียวกันก็ต้องแจ้งให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทราบด้วย เพื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะได้ทราบว่าอบรมเรื่องอะไร เวลาอะไร ใครเป็นวิทยากร ใช้วิธีการอย่างไร (9) เตรียมข้อเสนอแนะ หรือการปฐมนิเทศแก่ผู้เข้าฝึกอบรม เพื่อให้ทราบข้อมูลรายละเอียดต่างๆ เช่น สถานที่อบรม สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (10) การดำเนินการต้องมีความ ยืดหยุ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และปฏิกิริยาตอบสนองทางสร้างสรรค์ให้ดีที่สุด โดยเฉพาะการปรับปรุงตารางอบรมให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์และจุดประสงค์ (11) ผลการเรียนรู้ คือ เมื่อสิ้นสุดการอบรมแต่ละหัวข้อวิชาหรือเสร็จสิ้นการอบรมทั้งหลักสูตร ควรมีการตรวจสอบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความสามารถและเจตคติใหม่ ๆ ตามจุดประสงค์หรือไม่ โดยใช้แบบสอบถามหรือแบบทดสอบและถ้าเป็นไปได้ควรแจ้งผลความก้าวหน้าของหลักสูตรและผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ทุกคน ได้ทราบเมื่อสิ้นสุดการอบรมตามหลักสูตรแล้วและ(12) ประเมินผลการฝึกอบรม คือการตรวจสอบผลการฝึกอบรมที่มีต่อผู้เข้ารับการอบรมทุกคน อาจใช้การสังเกต การสนทนา

4. การฝึกอบรม (Conducting In-Service Training Sessions) แฮร์

ริส (1985 : 293) กล่าวว่า ผู้นิเทศก์สามารถเลือกวางแผนการฝึกอบรม เตรียมการฝึกอบรมและเป็นผู้ นำที่เข้าฝึกอบรมผ่านขั้นตอนกิจกรรมต่าง ๆ สามารถได้รับความรู้จากการเข้ารับการฝึกอบรม การฝึกอบรมสามารถจำแนกประเภทได้หลายวิธี แล้วแต่ว่าจะใช้สิ่งใดเป็นหลักเกณฑ์ในการจำแนกประเภท แต่วิธีการฝึกอบรมที่ปฏิบัติกันอยู่โดยทั่ว ๆ ไป มี 3 วิธี (ภิญโญ สาร อ่างถึงโน สุพิชญา ธีระกุล และคณะ, 2524 : 102-104)

1) การฝึกอบรมก่อนปฏิบัติการ (Pre-Service Training) เป็นการฝึกอบรมก่อนที่บุคคลจะออกไปปฏิบัติงานการฝึกอบรมโดยวิธีการนี้ ผู้นิเทศก์สามารถดำเนินการ ได้โดยใช้วิธีการปฐมนิเทศครูใหม่ ดังนี้

- เมื่อบรรจุครูเข้ามา ก่อนที่จะให้ออกไปสอนจริงก็จัดให้มีการฝึกอบรมหรือทดลองสอนอย่างเป็นทางการเสียก่อนชั่วระยะเวลาหนึ่ง อาจจะเป็นวัน หรือเป็นสัปดาห์ก็ได้ วิธีการนี้ช่วยให้ครูได้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ในการสอนเพิ่มขึ้น

- เมื่อบรรจุครูใหม่เข้ามา ก่อนที่จะให้ออกไปสอนจริงก็จัดให้มีการปฐมนิเทศ คือการช่วยให้ครูใหม่ได้รู้จักและคุ้นเคยกับโรงเรียน บุคคล นโยบาย กฎเกณฑ์ วัตถุประสงค์ วิธีการปฏิบัติงาน ตลอดจนเรื่องราวต่าง ๆ ที่ครูควรทราบ เพื่อเป็นแนวทางให้ครูใหม่ได้เรียนรู้ และปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ได้เหมาะสมและรวดเร็วขึ้น

2) การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติการ หมายถึง การให้ความรู้แก่บุคคลที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ โดยไม่ต้องลาออกจากงาน และไม่เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานในขณะที่บุคคลนั้นไปรับการฝึกอบรม การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติการนี้ เป็นงานที่สำคัญยิ่ง เพราะงานนี้เทศ เป็นงานปรับปรุงตัวครูให้มีความสามารถในการเรียนการสอน ดังนั้น การฝึกอบรมครูระหว่างปฏิบัติการ จึงควรกระทำอยู่เสมอ ๆ เพื่อครูจะได้มีความรู้ทันสมัย มีเทคนิคการสอนแปลก ๆ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

3) การฝึกงานไปพร้อม ๆ กับ การปฏิบัติงาน หมายถึงการให้บุคคลที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ได้ศึกษาหรือฝึกงานไปในขณะที่ปฏิบัติงานอยู่ตามปกติ วิธีการศึกษาหรือฝึกงานในระหว่างปฏิบัติงานนี้ ผู้นิเทศก์อาจช่วยครูได้ในรูปแบบของการจัดหาหนังสือมาให้อ่าน หาโอกาสให้ครูได้พบปะสนทนากับผู้ทรงคุณวุฒิอยู่เสมอ ๆ มอบงานให้ทำในฐานะลูกมือหรือผู้ช่วยไปพลาง ๆ ก่อน แนะนำให้ไปศึกษาเพิ่มเติมในสถานศึกษาบางแห่งนอกเวลาราชการหรือศึกษาทางไปรษณีย์

นอกจากนี้ ภิญโญ สาร (อ่างถึงโน สุพิชญา ธีระกุล และคณะ, 2524 :

104 - 105) ได้เสนอแนะหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรโดยวิธีการฝึกอบรมว่าการจัดการฝึกอบรม ไม่ว่าจะเป็นก่อนการปฏิบัติการ ระหว่างการปฏิบัติการหรือทำไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติการก็ตาม ถ้าจะทำให้ได้ผลจะต้องยึดหลักการดังต่อไปนี้ (1) ต้องชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ผู้เข้ารับการอบรมทราบตั้งแต่เริ่มต้น (2) จัดเนื้อหาวิชาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้ตรงหรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์นั้น (3) สร้างบรรยากาศและจัดสิ่งแวดล้อมในการอบรมให้เหมาะสม (4) อำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้ารับการอบรมอย่างดี (5) สร้างเสริมสัมพันธภาพให้เกิดขึ้นในหมู่ผู้เข้ารับการอบรม (6) เนื้อหาสาระในการอบรมต้องมีประโยชน์และเข้าใจง่าย (7) ผู้ดำเนินกาอบรมต้องเน้นให้เห็นหลักการ และจุดเด่นของเนื้อหา นั้น ๆ (8) ควรมีภาคปฏิบัติหรือให้ผู้เข้ารับการอบรมมีโอกาสร่วมอภิปรายอย่างทั่วถึง (9) การอภิปรายและการตอบคำถามควรทำแบบเป็นกันเอง (10) ควรเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้จัดกิจกรรมที่เขาต้องการบ้าง (11) ควรนำเทคนิควิธีการและอุปกรณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ มาใช้ (12) ควรจัดระยะเวลาให้พอเหมาะ (13) จำนวนคนไม่ควรจะมากเกินไป (14) ควรบอกแหล่งที่จะสามารถศึกษาและค้นคว้าเพิ่มเติมได้ (15) ควรมีการประเมินผลการอบรมเป็นระยะ ๆ และมีการประเมินผลขั้นสุดท้าย

5. การฝึกอบรมการเป็นผู้นำ (Training for Leadership Roles) แฮร์ริส (1985 : 293) กล่าวว่า เป็นความสามารถของผู้มีเทศกในการฝึกให้บุคคลมีลักษณะ ด้านสมรรถภาพสูงและมีความเป็นผู้นำ โดยผู้มีเทศกสามารถฝึกบุคคลเหล่านี้เป็นผู้นำในการฝึกอบรมและจัดเตรียมกิจกรรม ซึ่งผลที่ได้รับตามมาก็คือการปรับปรุงทักษะการสอน สุพิชญา วีระกุล และคณะ (2524 : 63-64) กล่าวถึง การฝึกการเป็นผู้นำในกลุ่มครูไว้ว่าการนิเทศควรช่วยให้เกิดความเป็นผู้นำในกลุ่มครู ผู้ที่สามารถเป็นผู้นำได้จะช่วยงานอันเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตรและการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้อย่างมาก ผู้มีเทศกไม่ควรกลัวว่าผู้นำเหล่านี้จะเป็นคู่แข่งของตน เพราะหากเราไม่สามารถดึงความสามารถของผู้ร่วมงานเหล่านี้มาได้แล้ว ก็หมายถึงงานการนิเทศจะไร้ประสิทธิภาพและจะสูญเสียกำลังสำคัญไปที่ละน้อย ๆ ทางที่ดีผู้มีเทศกควรจะสนับสนุนให้เกิดผู้นำคนใหม่ ๆ ขึ้นเรื่อย ๆ พยายามแสวงหาความนับถือและความร่วมมือจากบุคคลเหล่านี้ให้ได้ และชักนำให้เข้าร่วมงานกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ก็จะช่วยให้งานสำเร็จได้ด้วยดี

6. การประเมินความต้องการในการฝึกอบรม (Assessing Needs) แฮร์ริส (1985 : 293) กล่าวว่า เป็นการกำหนดกลุ่มที่ต้องเข้ารับการอบรม ผู้มีเทศกสามารถประเมินความต้องการในการอบรมครู ซึ่งผลในการประเมินจะนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดลำดับการอบรมก่อน-หลัง ในลักษณะที่เป็นเฉพาะรายบุคคล โปรแกรมและทั้งองค์การ ในการประเมินความ

ต้องการในการฝึกอบรม ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนแรกในกระบวนการฝึกอบรม ดังที่ โกวิทท์ กังสนันท์ (2534 : 41-42) กล่าวว่า การค้นหาความต้องการจำเป็นของการฝึกอบรมเป็นรากฐาน (Foundation) สำคัญของการสร้างแผนงานการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพขององค์กร พลังงานและทรัพยากรที่มีค่า มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับองค์กรมากที่สุด โดยช่วยในการกำหนดจุดประสงค์ของกิจกรรมฝึกอบรม อย่างชัดเจน ช่วยแยกแยะวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ว่าควรใช้วิธีการฝึกอบรมเข้ามาแก้ไขหรือไม่ ดังเช่น ไบเออร์ (Byers, 1970 : 56-57) กล่าวถึงการค้นหาความต้องการการฝึกอบรม พิจารณาได้จาก วิธีค้นหาการพิจารณาจากบุคคล พิจารณาจากช่วงเวลา โดยวิธีการแรกแยกได้เป็นสองประเภท คือ ความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมที่ชัดเจน อาศัยเพียงสามัญสำนึก ประสบการณ์ หรือความนึก คิดตามเหตุผลปกติ ไม่ต้องทำการสำรวจ วิจัยหรือวิเคราะห์อย่างจริงจัง เพราะสามารถมองเห็นได้ชัดเจน ประเภทที่สองเป็นความต้องการจำเป็นคือ การฝึกอบรมที่ต้องค้นหาความต้องการจำเป็นที่จะ ต้องมีผู้ทำการศึกษาจุดประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย ตลอดจนปัญหาขององค์กรอันเนื่องมาจาก ความเปลี่ยนแปลงและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งต้องทำการศึกษา สำรวจและวิเคราะห์ จากการ ศึกษาวิเคราะห์แผนงานหรือเป้าหมาย กับความรู้ความสามารถ และผลงานที่ทำได้ในปัจจุบัน ส่วน กริช อัมโภชน์ (2520 : 10-15) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการกำหนดความจำเป็นในการอบรมว่า สามารถดำเนินการได้ 4 ประการ คือ

- 1) กำหนดว่าวิธีการที่จะแก้ไขเป็นการแก้ไขในด้านใดเป็นความรู้ความสามารถทั่วไป ทักษะ เจตคติ หรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้ทำงาน
- 2) กำหนดว่า ผู้ทำงานคนใด กลุ่มใด หรือระดับใดบ้างที่จำเป็นต้องเข้ารับการฝึกอบรม
- 3) กำหนดลำดับความสำคัญของความจำเป็นในการฝึกอบรมว่าความจำเป็นใดเป็นเรื่องด่วนต้องจัดทำก่อน ซึ่งอาจพิจารณาตามความรุนแรงหรือความสำคัญของปัญหา
- 4) กำหนดว่าบุคคลที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมนั้นมีหน้าที่ ภารกิจ และรายละเอียดในการปฏิบัติงาน ภารกิจจึงเป็นส่วนสำคัญที่สุดที่จะก่อให้เกิดผลงานออกมา และภารกิจนี้เป็นหน่วยของการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้วิธีการ ระเบียบและเทคนิค

7. การพัฒนาแผนการฝึกอบรม (Developing a Master Plan) แฮร์ริส (1985 : 293) กล่าวว่า เป็นความสามารถของผู้บริหาร เมื่อกลุ่มบุคคล มีความแตกต่างกัน และมีโปรแกรมต่าง ๆ ที่ต้องวางแผนการฝึกอบรมที่ชัดเจนทั้งการกำหนดทรัพยากรที่ต้องใช้ กำหนดยุทธวิธี การฝึกอบรมและรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างแผนของโปรแกรมการฝึกอบรม ในการพัฒนาแผนการ

ฝึกอบรมผู้นิเทศก็ต้องตระหนักถึงความแตกต่างของบุคคล กล่าวคือ ในองค์การหนึ่ง ๆ ย่อมประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และตำแหน่ง หน้าที่ ฯลฯ ที่แตกต่างกัน ดังที่ บุญเลิศ ไพรินทร์ (2533 : 518) กล่าวว่า การใช้เทคนิคการฝึกอบรมจะต้องคำนึงถึงผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ ได้แก่ระดับของความรู้ความสามารถ ระดับการศึกษา อายุ เพศ และจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีระดับความรู้ ความสามารถสูง ชอบที่จะเรียนรู้และเรียนได้ดีในบรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตยและเป็นกันเองมาก แต่มุ่งที่การเรียนรู้ โดยกระบวนการกลุ่มน้อยและเน้นการเรียนรู้ตามลำพังมากกว่า ส่วนผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีความรู้ความสามารถพอสมควรนั้น ค่อนข้างจะได้รับประโยชน์และการเรียนรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ดังที่ ลี (อ้างถึงในบุญเลิศ ไพรินทร์ 2533 : 518) กล่าวว่า การฝึกอบรมควรจะเป็นประสบการณ์ที่น่ารื่นรมย์และมีเสรีภาพ ณ ที่นั้น จะต้องมีโอกาสที่ได้อยู่ภายใต้เงื่อนไขหรือกติกามากกว่าจะมีแต่กติกาหรือข้อจำกัดโดยไม่มีอิสระภาพ สำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีความรู้ความสามารถไม่มากนัก เรียนรู้ได้ดีโดยการใช้เทคนิคการฝึกอบรมประเภทที่ครูหรือผู้สอนหรือวิทยากรเป็นศูนย์กลางมากกว่าวิธีการอื่น ๆ นอกจากจะต้องพิจารณาความรู้ความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมแล้ว จะต้องคำนึงถึงระดับการศึกษาหรือประสบการณ์เดิมด้วย กล่าวคือเทคนิคการฝึกอบรมนั้นจะต้องไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อนมากจนยากแก่การทำความเข้าใจให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีระดับการศึกษาไม่สูงมากนัก และไม่ใช้เทคนิคการฝึกอบรมที่ง่ายจนเกินไปกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีระดับการศึกษาสูง ๆ เพราะจะทำให้น่าเบื่อหน่าย และจะไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้แต่อย่างใดเลย

8. การเขียนโครงการฝึกอบรม (Writing a Project Proposal) ผู้นิเทศต้องสามารถเขียนโครงการฝึกอบรม ประกอบด้วยเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ลำดับขั้น ของกิจกรรม ตารางการฝึกอบรม งบประมาณ คณะทำงานดำเนินงาน วัสดุ อุปกรณ์และเกณฑ์การประเมิน คุณชนธนาพงศธร และไตรรัตน์ โภคพลาภรณ์ (2531 : 378-384) กล่าวว่าต้องประกอบด้วย (1) ชื่อของโครงการฝึกอบรม ซึ่งควรสั้น กระชับรัด แต่ได้ใจความ (2) หลักการและเหตุผล เป็นการระบุว่าหลักการและเหตุผลอย่างไรที่จะต้องทำการฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่ควรจะเป็นหรือควรจะเป็นยึดถือปฏิบัติสถานการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา สถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น (3) จุดประสงค์ในการฝึกอบรม เป็นการกำหนดว่าโครงการฝึกอบรมนั้น จะต้องเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เป็นไปในลักษณะและระดับใด จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาที่เป็นความต้องการฝึกอบรมได้ (4) ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องระบุให้ชัดเจนว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นบุคคลในตำแหน่งใด จำนวนเท่าใด และถ้าจะแบ่งเป็นรุ่น จะมีกี่รุ่น และแต่ละรุ่นจำนวนเท่าใด (5) หลักสูตรการฝึกอบรมหมายถึงเนื้อหาสาระและวิธีการฝึกอบรมที่ช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ และมีความเข้าใจ อันจะส่งผล

ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน เป็นไปตามจุดประสงค์การฝึกอบรม (6) ระยะเวลาในการฝึกอบรมจะต้องระบุว่า โครงการฝึกอบรมใช้เวลากี่วัน ระหว่างวันและเดือนอะไรถึงวันอะไรและเดือนอะไร ระยะเวลาของการฝึกอบรมไม่ควรจะสั้นและยาวเกินไป (7) วิธีการฝึกอบรม จำเป็นต้องระบุไว้ในโครงการฝึกอบรมว่าจะใช้วิธีการฝึกอบรมอะไรและอย่างไร (8) วิทยากรในการฝึกอบรมจะต้องมีความสามารถทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดประสงค์ของการฝึกอบรม (9) สถานที่ฝึกอบรมจะใช้สถานที่ใด ถ้าจะต้องใช้สถานที่หลายแห่งควรจะต้องระบุเอาไว้ด้วยให้ชัดเจนการเลือกสถานที่ควรจะตอบสนองวิธีการฝึกอบรมสะดวกสบายต่อการคมนาคม และประหยัดงบประมาณ (10) คณะผู้ดำเนินงานเป็นการระบุว่าในการฝึกอบรมนั้น มีบุคคลใด คณะใด หรือหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ หากสามารถระบุตัวบุคคลและตำแหน่งได้ จะเป็นประโยชน์ต่อการติดต่อ (11) งบประมาณในการฝึกอบรมเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารระดับสูง ที่จะอนุมัติหรือระงับหรือตัดทอนค่าใช้จ่าย บางอย่างไป (12) การแจกประกาศนียบัตรหรือวุฒิบัตร ควรมีการระบุหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเงื่อนไขหรือเงื่อนไขอะไร อย่างไร ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจึงจะมีสิทธิ์ได้รับประกาศนียบัตรหรือวุฒิบัตร (13) การประเมินผลและติดตามผล การประเมินผลคือการวัดความสำเร็จในการฝึกอบรมว่าภายหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้ว ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ทักษะ และเจตคติเป็นอย่างไร โดยปกติจะประเมินผลในวัน สิ้นสุดการฝึกอบรมว่าเมื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้นำความรู้ ทักษะ และเจตคติไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่อย่างไร อาจจะเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการฝึกอบรม ปกติจะกระทำภายหลังที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ปฏิบัติงานแล้ว ภาระหนึ่ง การออกแบบชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง (Designing a Self-Instructional Packet) ผู้นิเทศก็สามารถผลิตชุดฝึกอบรมไว้สำหรับบุคลากรศึกษาด้วยตนเอง โดยที่ชุดฝึกอบรมนั้นใช้ได้กับสื่อผสม มีการจัดลำดับเนื้อหาอย่างประณีตและผู้ใช้ได้รับข้อมูลย้อนกลับเพื่อดูความก้าวหน้าจากชุดฝึกนั้น นิพนธ์ ไทยพานิช (2535 : 221-222) กล่าวถึงชุดการเรียนการสอนว่าหมายถึง การวางแผนการเรียนการสอนโดยใช้สื่อต่าง ๆ ร่วมกัน (Multi Media Approach) หรือหมายถึงการใช้สื่อประสม (Multi Media) เพื่อสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง และเป็นไปตามจุดประสงค์ที่วางไว้ โดยจัดไว้เป็นชุดในลักษณะของหรือกล่องชุดการเรียนการสอนมี 3 ประเภท คือ

- 1) ชุดการเรียนการสอนประกอบการบรรยาย เป็นชุดการสอนสำหรับครู ใช้สอนนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่หรือชั้นเรียน ซึ่งประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ที่ครูใช้เสนอความรู้แก่นักเรียน

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเวลาเดียวกัน โดยปกติแล้วสิ่งที่บรรจุในชุดการเรียนการสอน ได้แก่ คู่มือครู สื่อการสอน แบบฝึกหัดเสริมทักษะ และแบบทดสอบ

2) ชุดการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มเด็ก เป็นชุดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนใช้เรียนตามลำพัง เป็นกลุ่มเล็ก โดยดำเนินการตามขั้นตอนของกิจกรรมที่กำหนดไว้ในบัตรคำสั่ง ชุดการเรียนการสอนประเภทนี้ประกอบด้วยคำสั่ง เนื้อหาวิชา สื่อการสอน อุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็นในการเรียนรู้ ตามที่ระบุไว้ในบัตรคำสั่ง แบบทดสอบสำหรับประเมินผล และคู่มือครู เพื่อเสนอแนะกิจกรรมที่ควรปฏิบัติในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียน

3) ชุดการเรียนการสอนรายบุคคล ใช้สำหรับนักเรียนเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล ซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ คล้ายชุดการเรียนสำหรับกลุ่มเล็ก แต่ที่สำคัญในชุดการเรียนการสอนแบบนี้คือบทเรียนโปรแกรม เป็นโปรแกรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของตนไปตามขีดความสามารถ โดยไม่ต้องรอคนอื่น ๆ

นอกจากนี้ นิพนธ์ ไทยพานิช (2535 : 225-226) กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดฝึกอบรมว่าหน่วยการเรียนรู้หรือบทเรียนโมดูลจะต้องประกอบด้วยสิ่งสำคัญ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป จะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งจะบอกให้ผู้เรียนรู้ว่าบทเรียนหรือหน่วยการเรียนนั้น ๆ มีเนื้อหาสาระตรงกับที่ต้องการหรือไม่

2. วัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน จะต้องระบุไว้อย่างชัดเจนและบ่งบอกพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากได้ศึกษาบทเรียนแล้ว ซึ่งเรียกว่า "วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม"

3. การกำหนดความรู้และทักษะพื้นฐานก่อนเรียนหรือที่เรียกว่า พฤติกรรมเบื้องต้นบางหน่วยการเรียนรู้อาจไม่จำเป็นต้องกำหนด แต่บางหน่วยการเรียนรู้ก็มีความจำเป็นต้องอาศัยความรู้หรือทักษะเบื้องต้น ผู้เรียนจึงสามารถเรียนรู้หรือกระทำตามวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนได้

4. การทดสอบก่อนเรียน เป็นการทดสอบก่อนที่จะเรียนหน่วยการเรียนนั้น เพื่อจะดูว่าผู้เรียนมีความรู้ หรือประสบการณ์ในเรื่องที่จะเรียนเพียงใดถ้าผู้เรียนสามารถทำแบบทดสอบได้ดีมากก็อาจไม่จำเป็นต้องเรียนบทเรียนนั้น ผลการทดสอบก่อนเรียนนี้จะนำไปเปรียบเทียบกับ การทดสอบหลังเรียน เพื่อดูความเปลี่ยนแปลงหรือความก้าวหน้าของผู้เรียน ซึ่งจะบอกให้รู้ว่าหน่วยการเรียนนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด

5. แผนการเรียนรู้หรือโปรแกรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้กระทำตามอย่างมีระบบ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในแผนการเรียนรู้ จะเสนอกิจกรรมการเรียนรู้หรือวิธีการเรียนหลาย ๆ วิธี หรือหลาย ๆ แนวทาง เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ผู้เรียนจะได้รับความสำเร็จมากที่สุดในระยะเวลานั้น และจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ให้มากที่สุด

6. ประสิทธิภาพหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยการเรียนรู้ บางหน่วย การเรียน อาจจะเสนอและกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดไว้แล้ว ในแผนการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มเติมหรือซ่อมเสริมตามความเหมาะสม เช่น กำหนดให้อ่านหนังสือเพิ่มเติม ทัศนศึกษารวมพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

7. สื่อการเรียนรู้ที่ระบุในแผนการเรียนรู้ เช่น หนังสืออ่านประกอบ แบบเรียนภาพนิ่ง เทปบันทึกเสียง ฯลฯ พร้อมทั้งคำแนะนำในการใช้สื่อการเรียนรู้บางชนิด ควรเตรียมไว้ให้ผู้เรียนได้ใช้ประกอบบทเรียน เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนนั้น

8. การทดสอบหลังเรียน เมื่อผู้เรียนศึกษาจบตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้แล้ว จะใช้แบบทดสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน ทดสอบความรู้ที่ได้เรียนไปแล้ว เพื่อดูผลการเรียนรู้ ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้หรือไม่ เพียงใด

9. การประเมินผลหน่วยการเรียนรู้หรือการทดสอบประสิทธิภาพบทเรียน imoto โดยการนำไปทดลองกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ เพื่อหาข้อบกพร่อง และปรับปรุงแก้ไขได้ดีขึ้น แล้วจึงนำไปใช้อย่างกว้างขวางต่อไป

10. การออกแบบโปรแกรมการฝึกอบรม (Designing a Training Program Series) เป็นการกำหนดเป้าหมายในการฝึกอบรมอย่างชัดเจน ผู้นิเทศก์สามารถ เป็นผู้นำกลุ่มในการวางแผนและออกแบบโปรแกรมการฝึกอบรมโดยที่แต่ละชุดนั้น มีความสัมพันธ์กัน คือมีเป้าหมายเดียวกัน แต่วัตถุประสงค์แตกต่างกัน รวมทั้งการจัดให้ผู้เข้าฝึกอบรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างกระฉับกระเฉงและ มีอิสระในการเลือกโปรแกรมการฝึกอบรม นิพนธ์ ไทยพานิช (2535 : 220) กล่าวถึงวิธีการเรียนการสอนแบบโปรแกรม (Programed Instruction) ว่าเป็นแนวในการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม จึงเรียกว่า "โปรแกรมการฝึกอบรม" และเพื่อให้ทราบถึงแนวความคิดในการสร้างโปรแกรมการฝึกอบรม จึงได้นำแนวความคิดในการจัดการเรียนการสอนแบบโปรแกรมมากล่าวถึงดังนี้ การเรียนการสอนแบบโปรแกรม หมายถึง การจัดลำดับประสบการณ์การเรียนการสอนไปตามขีดความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน โดยอาศัยหลักความสัมพันธ์ของสิ่งเร้ากับการตอบสนอง และในการ

เรียนนั้น ผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเองอย่างกระฉับกระเฉง และ
 รู้ผลของพฤติกรรมโดยทันที ซึ่งจะเป็นการเสริมแรงในการแสดงออกของพฤติกรรม การเรียนการสอน
 ที่จัดว่าเป็นโปรแกรมนี้มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ (1) จัดลำดับเนื้อหาหรือประสบการณ์เป็น
 หน่วยย่อย ๆ เรียงจากง่ายไปหายาก กล่าวคือ การจัดความรู้หรือเนื้อหาวิชา จะจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
 ทีละขั้นตอนย่อย ๆ เรียงลำดับจากสิ่งที่ย่างไปหาสิ่งที่ยากอย่างต่อเนื่องไม่สับสน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ
 เข้าใจง่ายและไม่ควรยึดเยียดความรู้ให้แก่ผู้เรียนมากเกินไป (2) จัดสภาพให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกจิ
 กรรมการเรียนรู้อย่างกระฉับกระเฉง (Active Participation) การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน โดย
 การกระทำด้วยตนเองนั้น อาจจัดในรูปของการซักถามให้ผู้เรียนตอบ คำถาม การทดสอบ การ
 อภิปรายหรือวิธีการใดก็ตามที่อาศัยหลักทางจิตวิทยา “การเร้า-การตอบสนอง” (S-R Theory) (3)
 ให้ผู้เรียนได้ทราบผลการเรียนของตนเองทันที หลังจากที่ผู้เรียนได้ตอบสนองสิ่งเร้าแล้วควรแจ้งคำ
 ตอบที่ถูกต้องให้ผู้เรียนทราบผลในทันทีและ (4) ให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จเป็นระยะ ๆ การให้ผู้เรียน
 ทราบผลการเรียนของตนเองทันที จะทำให้ผู้เรียนพอใจในผลสำเร็จของตนเองเสมือนเป็นรางวัล ซึ่ง
 เป็นการเสริมแรงอย่างหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ต่อไป

สรุปได้ว่า การฝึกอบรมประจำการเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะช่วยพัฒนาให้ครูเป็นผู้มี
 ความรู้ความสามารถ สามารถนำไปพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2.4 การประเมินผลการสอน (Evaluating Instruction) ในการจัดการเรียน
 การสอน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ จุดมุ่งหมายของการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียน
 การสอนและการวัดและประเมินผล ดังนั้น ผู้นิเทศก็ต้องตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผล
 การสอน เนื่องจากเป็นงานที่สำคัญของสถานศึกษา และผลที่ได้รับจากการประเมินผลจะเป็นข้อมูล
 ย้อนกลับ (Feed Back) ที่จะช่วยให้ครูผู้สอนได้นำมาแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นดังที่ อัมภา
 บุญช่วย (2537 : 129) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่จะช่วย
 ให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นกระบวนการที่ตรวจสอบว่านักเรียนได้ถึง
 จุดหมายปลายทางตามที่หลักสูตรต้องการหรือไม่ เพียงใด แฮร์ริส (1985 : 12) ให้ความหมายการ
 ประเมินผลการสอนว่า หมายถึงการวางแผน การสร้างเครื่องมือการจัดดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
 การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผลและการตัดสินใจ เพื่อปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของครู ผู้นิเทศจึง
 ต้องมีสมรรถภาพในด้านนี้ตามแนวความคิดของแฮร์ริส 4 ประการ ดังนี้

1) การสังเกตและการวิเคราะห์การสอน (Observing and Analyzing
 Teaching) แฮร์ริส (1985 : 295) กล่าวว่าความสามารถของผู้นิเทศในการประเมิน ครูหรือ
 โปรแกรมการสอน โดยที่ผู้นิเทศสามารถใช้กระบวนการเชิงระบบและเครื่องมือ เพื่อใช้ในการสังเกต

ในห้องเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ ซึ่งมีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์และแปลความหมายการปฏิบัติ การสอนของครูในการ สังเกตการสอนนั้น ผู้นิเทศก์จะต้องมีจุดมุ่งหมายว่าตนเองจะดูอะไร และเน้นไป ยังความสนใจอยู่ในเรื่องนั้น เนื่องจากสิ่งที่สังเกตในห้องเรียนมีมากมาย จึงต้องเลือกประเด็นในการ สังเกตจุดมุ่งหมายของการนิเทศที่ได้กำหนดไว้ในโปรแกรมและเครื่องมือ ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดว่าควร จะสังเกตสิ่งใดบ้างในห้องเรียน กลไกที่ผู้นิเทศก์เลือกสังเกตอย่างมีเหตุผลจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เรียกว่า Cognitive Tuning (Harris, 1985 : 152) นอกจากนี้ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 90-97) กล่าวถึงขั้นตอนการสังเกตการสอนว่า จะช่วยให้ผู้นิเทศก์ได้เตรียมงานและรายละเอียดไว้ล่วงหน้าเพื่อความสะดวกในการนิเทศการสอน โดยมีขั้นตอนในการ สังเกตดังนี้ (1) การเตรียมการ ก่อนการสังเกตการสอน ในการเตรียมการก่อนการนิเทศการสอน ควรคำนึงถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องจุดมุ่ง หมายและความสัมพันธ์ของสถานการณ์โดยทั่วไป ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ (1.1) การกำหนดจุดมุ่ง หมายของการนิเทศ (1.2) การทำให้จุดมุ่งหมายเป็นที่ยอมรับของบุคคลที่เกี่ยวข้องของ (1.3) การ กำหนดเวลาในการนิเทศ (1.4) การเลือกเครื่องมือ (1.5) การทบทวนการดำเนินการนิเทศการสอน (1.6) ย้ำกับครูผู้สอนที่จะเข้าสังเกตการสอน (1.7) ตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมที่ใช้ติดตามประเมินผล (2) การสังเกตในห้องเรียน เครื่องมือแต่ละชนิดที่สร้างมาสำหรับกิจกรรมการสังเกตอย่างเจาะจงใน ห้องเรียน ควรเลือกใช้เครื่องมือให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการสังเกต พร้อมทั้งพิจารณากระบวนการ ที่นำไปใช้ ผู้นิเทศก์ต้องบันทึกพฤติกรรมที่เป็นคำพูดได้ตอบระหว่างครูผู้สอนและนักเรียน สำหรับ ระยะเวลาของการสังเกต เครื่องมือจะเป็นตัวกำหนด ระยะเวลาในการสังเกต เครื่องมือที่ซับซ้อนมาก ต้องการเวลาที่สังเกตมากกว่าเครื่องมือธรรมดา โดยทั่วไปจะใช้เวลาในการสังเกต 40 นาที การ สังเกตเพียงครั้งเดียวไม่เพียงพอที่จะนำมาเป็นข้อมูลในการสรุปหรือตัดสินการสอนได้ แต่อาจ เพียงพอที่จะนำมาใช้ตีความหมายลักษณะการสอนของครู เพื่อบรรายละเอียดที่จะนำไปเสริมพฤติกรรม อื่น ๆ และ (3) กิจกรรมภายหลังการสังเกตการสอน เพื่อให้การสังเกตการสอนเกิดประโยชน์จะต้องมี กิจกรรมติดตามผล จุดมุ่งหมายของการสังเกตจะเป็นตัวกำหนดกิจกรรมติดตามผลว่าวิธีใดที่จะเกิด ประโยชน์โดยทั่วไปกิจกรรมติดตามผลจะครอบคลุมการบันทึกข้อมูล การวิเคราะห์ เพื่อให้ข้อมูลย้อน กลับแก่ครูและกิจกรรมที่เหมาะสม กิจกรรมหลังการสังเกตควรรวมอยู่ในตารางการกำหนดเวลาดังนี้ (3.1) ควรจดบันทึกหลังการสังเกตและการเรียบเรียงบันทึกใหม่ (3.2) การวิเคราะห์ข้อมูลที่บันทึกไว้ เพื่อให้สื่อสารได้เข้าใจมากขึ้น สำหรับครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง (3.3) การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับสถานการณ์ในห้องเรียนเพิ่มเติม (3.4) การใช้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อแจ้งให้ครูและผู้เกี่ยวข้องทราบ (3.5) การตีความ การประเมินค่า และการตัดสินใจ (3.6) การวางแผนสำหรับการปรับปรุง

2) การออกแบบแบบสอบถาม แฮร์ริส (1985 : 295) กล่าวว่า เป็น

ความสามารถของผู้นิเทศก์ในการสร้างแบบสอบถามที่สามารถล้วงความจริง โดยที่แบบสอบถามนั้นมีความน่าเชื่อถือ มีอำนาจแยกแยะข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินการสอนของครู รวมทั้งการประเมินสื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวางแผนการสอน แบบสอบถามคือเครื่องมือที่รวบรวมความจริงที่ยังไม่ทราบ เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับความจริงที่ทราบแล้ว บางที่เรียกว่าแบบสอบถามความคิดเห็น มี 2 ลักษณะ คือ (1) แบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่เปิดคำถามให้ตอบได้กว้าง ๆ โดยผู้ตอบเป็นผู้บรรยายเอง (2) แบบสอบถามปลายปิด (Close-End Questionnaire) เป็นแบบสอบถามที่ผู้ถามสร้างอย่างมีจุดมุ่งหมายในเรื่องที่ต้องการถามในการประเมินผล ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 136-137) สำหรับการสร้างและใช้แบบสอบถามอาจจะดูง่าย แต่การสร้างแบบสอบถามที่ดีและใช้ได้อย่างเหมาะสมนั้นทำได้ยาก เพราะการสร้างแบบสอบถามที่ดีต้องอาศัยการกำหนดจุดมุ่งหมายที่จำเพาะและชัดเจน ข้อความที่ใช้ต้องมีภาษาที่ดีและเข้าใจง่าย รูปแบบของแบบสอบถามต้องน่าสนใจ ซึ่งเรื่องสำคัญมากประการหนึ่งของการสร้างแบบสอบถามก็คือการตั้งคำถาม อุทุมพร จามรมาน (2535 : 27) ได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการเขียนข้อความหรือข้อความคำถามในแบบสอบถามดังนี้ (1) ต้องมีจุดมุ่งหมายที่จำเพาะและชัดเจนว่าต้องการถามอะไรบ้าง (2) ต้องรู้ลักษณะของข้อมูลที่จะได้จากแบบสอบถาม จะได้ข้อมูลประเภทใดบ้าง เป็นข้อมูลเชิงปริมาณหรือคุณภาพ ตลอดจนกลยุทธ์ที่จะให้ได้ข้อมูลเหล่านั้นมา (3) ภาษาที่เขียนต้องชัดเจน ใช้คำศัพท์ง่าย ๆ (4) มีการวางแผนการสร้างแบบสอบถามและค้นคว้าข้อความต่าง ๆ จากแหล่งที่เกี่ยวข้อง (5) ทำการตรวจสอบข้อความเหล่านี้ว่าใช้ได้หรือไม่ จัดลำดับข้อให้ต่อเนื่องเกี่ยวข้องกันก่อนทำการใช้

3) การสัมภาษณ์ เป็นความสามารถของผู้นิเทศก์ที่จะทำให้ได้ข้อมูล

อย่างเจาะลึกจากครูผู้สอนแต่ละคน ผู้นิเทศก์สามารถดำเนินการสัมภาษณ์ ทำให้ได้ข้อมูลเจาะลึกมากกว่าข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์มีหลายรูปแบบตั้งแต่การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการจนถึงการพูดคุยที่มีแบบแผนการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เป็นการโต้ตอบ ระหว่างบุคคล 2 คน ขึ้นไป ซึ่งการสัมภาษณ์ต้องอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว ทำให้เห็นท่าทีนอกจากความคิดเห็น รวมทั้งความรู้ความเข้าใจของผู้ถูกสัมภาษณ์ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 134-135) นอกจากนี้ การสัมภาษณ์เป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ได้รับรู้เรื่องราวต่าง ๆ เข้าใจและทราบลักษณะของปัญหาได้อย่างชัดเจน ดังนั้น การสัมภาษณ์ที่มีประสิทธิภาพนั้น นักสัมภาษณ์จะต้องใช้ความคิดทบทวนและเตรียมผูกประโยคคำถามที่ดี ต้องพยายามตั้งความมุ่งหมายให้ผู้รับการสัมภาษณ์ชี้แจงเรื่องราวอย่างมีเหตุผลด้วยความแน่ใจ ผู้นิเทศก์จะต้องไม่ทำให้ครูตกอยู่ในฐานะเป็นผู้แก้ตัว ไม่ทำให้ครูเกิดอารมณ์สงสัย

มีฉะนั้นแล้วคำตอบหรือเรื่องราวที่ครูเล่าให้ฟังย่อมมีทางที่จะขาดเหตุผล ไม่ตรงกับความเป็นจริง ในสถานการณ์เช่นนี้จะทำให้ผู้รับการสัมภาษณ์คิดผูกเรื่องขึ้นเองตามความจำเป็นของสถานการณ์ สุพิชญา ธีระกุล และคณะ, (2524 : 260)

4) การวิเคราะห์และการแปลความหมายข้อมูล เป็นการประเมินปัญหาและข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ โดยผู้นิเทศก์สามารถวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การใช้ตาราง รูปภาพ และเทคนิคด้านสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 120-122) กล่าวว่า การสังเกตการสอนในบางครั้ง อาจไม่จำเป็นที่ต้องใช้สถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล เพราะสำหรับผู้นิเทศก์แล้วการใช้การวิเคราะห์ด้วยกราฟ และตาราง ก็เป็นประโยชน์กับการนิเทศการสอนและสามารถนำไปใช้ได้ในสถานการณ์ทั่วไป สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ หลักสำคัญในการวิเคราะห์ก็คือการเลือกและใช้สถิติให้เหมาะสมกับข้อมูลจุดมุ่งหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ก็เพื่อต้องการสรุปผลจากข้อมูลที่ได้รวบรวมมาสำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์จะแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ (1) สถิติพรรณนา ใช้อธิบายคุณลักษณะเฉพาะของกลุ่มที่ได้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลมา ผลสรุปที่ได้ก็เป็นการ อธิบายลักษณะของกลุ่มนั้น ๆ ว่ามีสภาพเป็นอย่างไร (2) สถิติอนุมาน เป็นสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์หรือผลที่ได้สามารถใช้อ้างอิงไปยังประชากร นอกจากนี้ผู้สังเกตควรเลือกสถิติสำหรับการวิเคราะห์ก่อนที่จะออกไปสังเกตการสอน เพราะสถิติแต่ละชนิดต้องการข้อมูลที่จะนำมาใช้คำนวณในรูปแบบต่างกัน การเลือกใช้สถิติตั้งแต่ขั้นแรกของการวางแผน จะช่วยในการกำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ได้อย่างเหมาะสม หลังจากการเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บได้ ผู้สังเกตต้องตีความหมายผลการวิเคราะห์ ว่ามีความหมายว่าอย่างไร แม้ว่าจะใช้สถิติที่เหมาะสมแล้ว แต่ถ้าแปลความหมายของข้อมูลผิดพลาดก็เกิดความสับสนได้เช่นกัน ดังนั้น ในการแปลความหมายข้อมูลผู้นิเทศก์ต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการอนุมานวิเคราะห์ เป็นการสังเกตอย่างละเอียดเพื่อการเก็บข้อมูลเบื้องต้นและการสรุปอ้างอิงจะอาศัยข้อมูลที่เก็บได้ (2) ผู้สังเกตมีความใกล้ชิดกับข้อมูลและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คือผู้สังเกตจะต้องอยู่กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในลักษณะการเข้าร่วม (3) เป็นการศึกษาพฤติกรรมหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามปกติ (4) โครงสร้างของเรื่องที่ศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับกิจกรรมการสอน ภาวะปัจจุบันและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (5) เน้นการ พรรณนา เป็นการบรรยายอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อนึ่ง ข้อมูลจากการสังเกตการสอนในห้องเรียน เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพส่วนหนึ่ง

สรุปได้ว่า การประเมินผลการสอนเป็นกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติการสอนของครูอีกทั้งเป็นการตรวจสอบความเข้าใจในการเรียนของนักเรียนด้วย การประเมินจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จอย่างดียิ่ง

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชูลิต แก้วบุตดี (2543 : 164-165) ได้ศึกษากระบวนการนิเทศงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ปรากฏว่าข้าราชการครูโดยส่วนรวมเห็นว่าการดำเนินการอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการนิเทศและด้านการสร้างขวัญและกำลังใจที่เป็นปัญหาในการดำเนินงาน คือ แผนการนิเทศไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนและผู้สอน การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศงานวิชาการแก่บุคลากรขาดความต่อเนื่อง และไม่เป็นไปตามกำหนดระยะเวลาในแผนกิจกรรม

ยอดทอง จันดาวัลย์ (2542 : 97-98) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานและปัญหาตามกระบวนการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ปรากฏว่า

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนรายชั้นทุกกลุ่มวิชา มีปัญหามากที่สุด ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ ศึกษาข้อมูลตัวบ่งชี้คุณภาพด้านต่าง ๆ
2. การวางแผนและกำหนดทางเลือก มีปัญหามากที่สุดที่ผลการศึกษา ปรากฏผลเช่นนี้ เนื่องด้วยนโยบาย วัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติของหน่วยเหนือ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อย ๆ ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือการปฏิบัติวางแผน
3. การสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการ ปรากฏว่า ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือเทคนิควิธีการนิเทศ การดำเนินการสร้างเครื่องมือมีปัญหามากที่สุด
4. การปฏิบัติการณ์นิเทศ การปฏิบัติการณ์นิเทศมีการปฏิบัติมากที่สุดที่มีปัญหาและเตรียมการน้อยที่สุด คือการเตรียมการก่อนการนิเทศ
5. การประเมินผลและรายงานผล ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ การประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการนิเทศการศึกษา ส่วนการประเมินความพึงพอใจของครูได้รับการปฏิบัติ

ชวลี ผลว่า (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สุรินทร์ พบว่า การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อนิเทศภายในโรงเรียนด้านการปฏิบัติการนิเทศ ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ประสาร โรจนคุณธรรม (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนชุมชนบ้านศรีฐาน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า การรายงานข้อมูลไม่ครบถ้วน ไม่ครอบคลุมและตรงตามความเป็นจริง ทำให้ไม่สามารถกำหนดการวางแผนที่ถูกต้องได้ บุคลากรที่ไม่มีทักษะในการจัดทำแผนและการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ข้อมูลและแผนได้มาไม่ตรงตามความจริง การประเมินที่ล่าช้าไม่เป็นไปตามกำหนดเวลา ทำให้เกิดการหยุดชะงัก ในการปฏิบัติงาน และจะทำให้โครงการอื่น ๆ ไม่ก้าวหน้าด้วย และการนิเทศภายในโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จนั้น

ปรุงสุคนธ์ พลเสน (2541 : 76-78) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการนิเทศภายในดีเด่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารทั้ง 3 ด้าน คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิควิธี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับทักษะด้านความคิดรวบยอดและทักษะด้านเทคนิควิธี มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. ความคิดเห็นของครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการนิเทศภายในดีเด่น พบว่า ผู้บริหารมีทักษะทั้ง 3 ด้าน คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านทักษะด้านเทคนิควิธี โดยที่ผู้บริหารมีการปฏิบัติทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มากกว่าทักษะด้านความคิดรวบยอดและทักษะด้านเทคนิควิธี

อุทัย เมืองคุณ (2542 : 70-73) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ที่เอื้อต่อการประสานงานนิเทศการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อนิเทศการศึกษาในระดับมาก คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการสื่อความหมาย ด้านการเป็นผู้นำ ด้านกระบวนการหมู่พวก และคุณลักษณะที่เอื้อต่อนิเทศการศึกษาในระดับปานกลาง คือ ด้านการประเมินผลปฏิบัติงาน

สังวรณ์ หงษ์พิพัฒน์สกุล (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศในโรงเรียนกับสภาพความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการนิเทศในโรงเรียนกับสภาพความสำเร็จของโรงเรียนอยู่ในระดับมากสูงสุด และพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศในโรงเรียนกับด้านการตระหนักในความสำเร็จของการพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมากสูงสุด

เพ็ญศิริ จารุจินดา (2539 : 75-76) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการพัฒนาตนเอง ในด้านการนิเทศของครูผู้นิเทศก์ในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้นิเทศก์ในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา ส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาตนเองในด้านการนิเทศในระดับมาก ทั้งในภาพรวม ด้านความรู้ทั่วไปในเรื่องนิเทศการศึกษา และด้านความรู้ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

สุนิสา คงสุวรรณ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบทางบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อทักษะการนิเทศของผู้นิเทศก์ภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบทางบุคลิกภาพด้านมีธรรมะ กับทักษะการนิเทศโดยภาพรวมของผู้นิเทศก์ภายในโรงเรียนประถมศึกษา มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. องค์ประกอบทางบุคลิกภาพด้านมีธรรมะ และองค์ประกอบทางบุคลิกภาพด้านนักอนุรักษ์นักทดลอง ส่งผลต่อทักษะการนิเทศโดยภาพรวมของผู้นิเทศก์ภายในโรงเรียนประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต้องอาศัยความมุ่งมั่นในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศจะต้องอาศัยเทคนิคและกลยุทธ์ที่เหมาะสม โดยผู้นิเทศก์ต้องมีคุณลักษณะส่วนตัวที่ดี และมีความรู้ มีทักษะ พร้อมจะขจัดปัญหาต่าง ๆ ให้หมดสิ้นไป เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้นิเทศก์ในการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริโภคที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งนำเสนอ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเกี่ยวกับครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 จำนวน 1,520 คน โดยมีรายชื่อโรงเรียนดังต่อไปนี้

รายนามโรงเรียน	จำนวนครู(คน)
1. โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม	145
2. โรงเรียนวิมุตยาราม	79
3. โรงเรียนวัดปากน้ำวิทยาคม	71
4. โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย	167
5. โรงเรียนไชยนิมพลี	83
6. โรงเรียนสวนอนันต์	65
7. โรงเรียนทวีธาภิเศก	189
8. โรงเรียนน้อยใน	69
9. โรงเรียนโพธิสารพิทยากร	112
10. โรงเรียนวัดบวรมงคล	74
11. โรงเรียนมหารชนพาราม	86
12. โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตดาราม	132

รายนามโรงเรียน	จำนวนครู(คน)
13. โรงเรียนทวิวัฒนา	87
14. โรงเรียนสุวรรณพลับพลา	82
15. โรงเรียนสตรีวิทยา พุทธมณฑล	210
16. โรงเรียนสตรีวัดระฆัง	150
17. โรงเรียนมัธยมวัดนายโรง	69

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 จำนวน 350 คน ตามเกณฑ์ของ YAMANE โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ความคลาดเคลื่อน $\pm .05$

การสร้างเครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ

- 1.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา และเทคนิคการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 1.2 กำหนดประเด็นปัญหาที่จะศึกษา
 - 1.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามแนวคิดของ Harris
 - 1.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาหรืออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสม และปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำ
 - 1.5 วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามไปเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และครอบคลุมของเนื้อหา
 - 1.6 วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ เพื่อพิจารณาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน
- นำแบบสอบถามที่ได้มาคำนวณค่าความเชื่อมั่น ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีสูตรดังนี้

$$\alpha = n / (n - 1) [1 - \sum s_i^2 / S_i^2]$$

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2540 : 125-126)

เมื่อ α = สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n = จำนวนข้อ

S_i^2 = คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

S_i^2 = คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

1.7 ปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามให้ดียิ่งขึ้น

1.8 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง เพื่อนำไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า (Rating

Scale) และแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูล สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยม

ศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ถึงกรมสามัญศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย

2. ประสานงานกับ สำนักงานกลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 ขอนหนังสือถึงโรงเรียนในกลุ่มที่ 6 เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการตอบแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูล

3. นำส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 350 ชุด ได้กลับคืน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺⁺ (Statistical Package for the Social Science) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียน กรมสามัญศึกษา กลุ่มที่ 6 ใช้การวิเคราะห์ด้วยมัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญเรือง ขจรศิลป์, 2539 : 28)

ทั้งนี้ มีเกณฑ์การให้คะแนนและแปลความหมายของคะแนน ดังนี้
การให้คะแนน

- 5 หมายถึง คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูระดับมาก
- 3 หมายถึง คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูระดับน้อย
- 1 หมายถึง คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมาย

นำค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ เพื่อแปลความหมายดังนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2535 : 100)

- 4.51 - 5.00 หมายถึง คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูระดับมากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูระดับมาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูระดับปาน

กลาง

- 1.51 - 2.50 หมายถึง คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูระดับน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูระดับน้อยที่สุด

696
21/1/2008
3866
25-11

สำนักวิทยบริการ
สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

00194811*

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริโภคที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริโภคที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐานดังนี้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำเสนอข้อมูลในตารางประกอบการบรรยาย ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่า ร้อยละ และนำเสนอข้อมูลในตารางประกอบการบรรยายดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

สถานภาพทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	140	40.00
1.2 หญิง	210	60.00
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า 30 ปี	59	16.86
2.2 30 - 40 ปี	93	26.57
2.3 มากกว่า 40 ปี	198	56.57
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ปริญญาตรี	272	77.71
3.2 สูงกว่าปริญญาตรี	78	22.29
4. ตำแหน่งหน้าที่		
4.1 อาจารย์ 2	344	98.29
4.2 อาจารย์ 3	6	1.71
5. ประสบการณ์ในการทำงาน		
5.1 5-10 ปี	59	16.86
5.2 มากกว่า 10 ปี	291	83.14

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีอายุมากกว่า 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.57 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 77.71 ตำแหน่งอาจารย์ 2 คิดเป็นร้อยละ 98.29 และมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 83.14

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยม ศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่ม 6 จำแนกเป็นรายด้าน

ตารางที่ 2 คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่ม 6 ด้านมนุษยสัมพันธ์

คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ ด้านมนุษยสัมพันธ์	X	S.D.	การแปล ผล
1. พบและให้คำแนะนำผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	4.96	0.20	มากที่สุด
2. มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ	4.94	0.31	มากที่สุด
3. สร้างความสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี	4.88	0.43	มากที่สุด
4. เคารพและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล	4.87	0.40	มากที่สุด
5. เป็นผู้ที่สามารถสื่อสารความหมายกับผู้อื่นได้ดี	4.77	0.48	มากที่สุด
6. มีความจริงใจและเสียสละในการปฏิบัติงาน	4.72	0.50	มากที่สุด
7. สามารถสร้างบรรยากาศในการทำงานให้เกื้อกูลต่อกันและเป็น กันเอง	4.70	0.73	มากที่สุด
8. มีความเชื่อมั่นในตนเอง เปิดเผย ไม่เย่อหยิ่งถือตัว	4.61	0.60	มากที่สุด
9. มีความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส และมองโลกในแง่ดีอยู่เสมอ	4.61	0.60	มากที่สุด
10. มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี	4.40	0.76	มาก
รวม	4.74	0.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นคุณลักษณะเกี่ยวกับมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีอยู่ในระดับมาก โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับการพบและให้คำแนะนำผู้อื่นด้วยความเต็มใจอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.20) รองลงมาคือ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.94$, S.D. = 0.31) และสร้างความสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.43)

ตารางที่ 3 คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ

คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง	4.92	0.32	มากที่สุด
2. เข้าใจนโยบาย หน้าที่ ความรับผิดชอบของหน่วยงาน อย่างแท้จริง	4.89	0.35	มากที่สุด
3. สามารถให้คำปรึกษาแนะนำด้านวิชาการแก่ครู	4.85	0.35	มากที่สุด
4. เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.84	0.39	มากที่สุด
5. มีความเชื่อมั่นในตนเอง โดยการแสดงออกด้วยการชี้แจง อธิบายอย่างมีหลักการและเหตุผล	4.61	0.60	มากที่สุด
6. สามารถกระตุ้นให้ครูคิดวิธีการสอนสื่อใหม่ๆ หรือ ปรับปรุง พัฒนาสื่อการสอนให้ดีขึ้น	4.57	0.64	มากที่สุด
7. สามารถสร้างบรรยากาศการทำงานแบบประชาธิปไตย ในกลุ่มครู	4.57	0.64	มากที่สุด
8. มีความละเอียดรอบคอบ มีสติมั่นคงในการทำงาน	4.57	0.73	มากที่สุด
9. เปลี่ยนแปลงตนเองและช่วยให้ครูสามารถปรับตัวให้เข้า กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่เสมอ	4.03	0.63	มาก
10. เป็นผู้ใฝ่ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอยู่เสมอ	3.97	0.84	มาก
รวม	4.59	0.425	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นคุณลักษณะเกี่ยวกับเปลี่ยนแปลงตนเองและช่วยให้ครูสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่เสมอ และเป็นผู้ใฝ่ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยคุณลักษณะเกี่ยวกับสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D.

= 0.32) รองลงมาคือ เข้าใจนโยบาย หน้าที่ ความรับผิดชอบของด้านวิชาการแก่ครู ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.35) และสามารถให้คำปรึกษา แนะนำด้านวิชาการแก่ครู ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.35)

ตารางที่ 4 คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา

กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่สูง	4.93	0.25	มากที่สุด
2. เคารพในสิทธิของผู้อื่น	4.89	0.32	มากที่สุด
3. ตรงต่อเวลา เป็นผู้ถือเวลาให้กับงานอย่างจริงจัง	4.84	0.37	มากที่สุด
4. สุภาพอ่อนโยนต่อบุคคลทั่วไป	4.83	0.37	มากที่สุด
5. มีความยุติธรรม เป็นผู้มองโลกในแง่ดี	4.67	0.47	มากที่สุด
6. มีความซื่อสัตย์ น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้	4.61	0.55	มากที่สุด
7. มีความมานะ อดทนในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ ตามที่กำหนดไว้	4.55	0.71	มากที่สุด
8. มีอารมณ์มั่นคงหนักแน่นควบคุมตนเองได้	4.49	0.56	มาก
9. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเพื่องานและส่วนรวม	4.21	0.44	มาก
10. ยึดมั่นในจรรยาบรรณครู	4.04	0.65	มาก
รวม	4.60	0.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ยกเว้นคุณลักษณะเกี่ยวกับมีอารมณ์มั่นคงหนักแน่นควบคุมตนเองได้ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเพื่องานและส่วนรวม และยึดมั่นในจรรยาบรรณครูที่อยู่ในระดับมาก โดยคุณลักษณะเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่สูง อยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.93$, S.D. = 0.25) รองลงมาคือ เคารพในสิทธิของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.32) และตรงต่อเวลา เป็นผู้ถือเวลาให้กับงานอย่างจริงจัง ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.37)

ตารางที่ 5 คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา

กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 ด้านการพัฒนาหลักสูตร

คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ ด้านการพัฒนาหลักสูตร	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. สามารถเป็นวิทยากรหรือเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้กับครู เกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	4.84	0.51	มากที่สุด
2. มีความรู้ความเข้าใจ	4.83	0.38	มากที่สุด
3. ช่วยให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร	4.75	0.46	มากที่สุด
4. สามารถชักจูงและให้โอกาสครูทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการ กำหนดหลักสูตร	4.64	0.59	มากที่สุด
5. สามารถเป็นผู้นำกลุ่มในการกำหนดเป้าหมายหลักสูตรการสอนที่ชัดเจน โดยความเห็นชอบของครูทุกคน	4.59	0.58	มากที่สุด
6. สามารถนำผลที่ได้จากการติดตามประเมินผลมาปรับปรุงพัฒนา หลักสูตรให้เหมาะสม	4.49	0.70	มาก
7. สามารถสร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับ สภาพและความต้องการของท้องถิ่น	4.29	0.71	มาก
8. สามารถเป็นวิทยากรหรือเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้กับครู เกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้	4.84	0.51	มาก
9. ส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการสนับสนุนการเรียน การสอนตามหลักสูตรให้มากที่สุด	4.11	0.67	มาก
10. สามารถปรับหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน	4.09	0.84	มาก
รวม	4.47	0.46	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับสามารถเป็นวิทยากรหรือเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ อยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D.

=0.51) รองลงมาคือ มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.8347$, S.D. = 0.38) และช่วยให้ครุมีความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.46)

ตารางที่ 6 คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา

กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 ด้านการจัดหาสื่อการเรียนการสอน

คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ ด้านการจัดหาสื่อการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. จัดบริการให้ยืมสื่อทัศนูปกรณ์เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียน การสอน	4.90	0.30	มากที่สุด
2. อำนวยบริการด้านการให้ จัดเก็บและบำรุงรักษาสื่อ	4.87	0.33	มากที่สุด
3. ให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินเพื่อสามารถนำไป ประยุกต์ใช้กับสื่อที่ผลิตขึ้นใหม่ได้	4.81	0.46	มากที่สุด
4. ส่งเสริมหรือจัดให้มีการผลิตสื่อการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุน การเรียนการสอน	4.75	0.46	มากที่สุด
5. ติดตามประเมินผลการใช้สื่อเพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น	4.55	0.62	มากสุด
6. อำนวยบริการด้านการให้ จัดเก็บและบำรุงรักษาสื่อ	4.87	0.33	มากที่สุด
7. จัดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้คำปรึกษาแก่ครูเกี่ยวกับการใช้สื่อ	4.49	0.65	มาก
8. สามารถออกแบบและปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักสูตร	4.45	0.69	มาก
9. จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ครูในการใช้สื่อทัศนูปกรณ์	4.14	0.62	มาก
10. ให้คำแนะนำแก่ครูในการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ ต่อการเรียนการสอนให้มากที่สุด	4.01	0.75	มาก
รวม	4.54	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการจัดหาสื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับจัดบริการให้ยืมสื่อทัศนูปกรณ์เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.30) รองลงมาคือ อำนาจบริการด้านการใช้ จัดเก็บ และบำรุงรักษาสื่อ ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.33) และให้ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินเพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสื่อที่ผลิตขึ้นใหม่ได้ ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.46)

ตารางที่ 7 คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา

กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 ด้านการฝึกอบรมครูประจำการ

คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ ด้านการฝึกอบรมครูประจำการ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. สนับสนุนให้ครูได้นำความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการสอนเพื่อพัฒนาตนเองและวิชาชีพ	4.87	0.34	มากที่สุด
2. วางแผนการฝึกอบรมโดยคำนึงถึงความต้องการจำเป็นและแผน พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน	4.79	0.41	มากที่สุด
3. สามารถนำผลการศึกษาค้นคว้าปัญหาการเรียนการสอนของครูมาเป็น แนวทางในการจัดสัมมนาหรือฝึกอบรมครู	4.78	0.51	มากที่สุด
4. ดูแลให้ครูนำหลักการหรือวิธีการที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ใน กิจกรรมการเรียนการสอน	4.76	0.52	มากที่สุด
5. สามารถเป็นผู้นำครูในการนิเทศการสอนเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมการสอนอย่างแท้จริง	4.58	0.52	มากที่สุด
6. สามารถประเมินความจำเป็นในการฝึกอบรมครูได้โดยพิจารณาจากความจำเป็นของบุคลากร โครงงานและองค์กร ตามลำดับความสำคัญ	4.28	0.78	มาก
7. สามารถช่วยเหลือและแนะนำครูในการจัดทำโครงการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาวิชาชีพ	4.22	0.43	มาก

8. สามารถออกแบบโครงการฝึกอบรมครูซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์และเกณฑ์การประเมินได้อย่าง เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าอบรม	4.10	0.81	มาก
9. ฝึกอบรมครูให้มีคุณสมบัติของผู้นำ ซึ่งจะช่วยให้ครูพัฒนา ทักษะการสอนให้ดีขึ้น	4.09	0.28	มาก
10. สามารถวางแผนร่วมกับครูเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ ด้าน การสอนและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน	4.07	0.73	มาก
รวม	4.45	0.41	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการฝึกอบรมครูประจำการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับสนับสนุนให้ครูได้ความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน เพื่อพัฒนาตนเองและวิชาชีพอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.34) รองลงมาคือ วางแผน การฝึกอบรมโดยคำนึงถึงความต้องการจำเป็นและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.41) และสามารถนำผลการศึกษาปัญหาด้านการสอนของครูมาเป็นแนวทาง ในการจัดสัมมนาหรือฝึกอบรมครู ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.51)

ตารางที่ 8 คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา

กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 ด้านการประเมินผลการสอน

คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ ด้านการประเมินผลการสอน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. สามารถให้คำแนะนำในการปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ดีขึ้นได้โดยอาศัยผลการวิเคราะห์	4.96	0.67	มากที่สุด
2. สามารถสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่เป็นมาตรฐาน เดียวกัน	4.90	0.29	มากที่สุด
3. สามารถวิเคราะห์วิธีสอนของครูโดยใช้เครื่องมือที่มี ประสิทธิภาพ	4.89	0.31	มากที่สุด
4. สามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงเครื่อง มือ วัดผลจากการประเมิน	4.87	0.40	มากที่สุด
5. ติดตามประเมินผลการเรียนการสอนเพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนา	4.83	0.41	มากที่สุด
6. จัดให้มีการประเมินผลการสอนตามหลักสูตรของแต่ละ ระดับชั้น อย่างสม่ำเสมอ	4.77	0.42	มากที่สุด
7. จัดให้มีการประเมินผลการสอนตามหลักสูตรของแต่ละ ระดับชั้น อย่างสม่ำเสมอ	4.77	0.42	มากที่สุด
8. ส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการประเมินผลการสอนได้อย่าง ถูกต้องและปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ	4.42	0.49	มาก
9. สามารถวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลที่ได้จากการ ประเมิน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ	4.34	0.79	มาก
10. สามารถสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ทำให้ได้ ข้อมูลตรงตามจุดประสงค์เพื่อใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติ งานของครู	4.09	0.50	มาก
รวม	4.55	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 พบว่า คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาด้านการประเมินผลการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับสามารถสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน อยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 4.90$, S.D. = 0.29) รองลงมาคือ สามารถวิเคราะห์วิธีสอนของครูโดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.31) และสามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือครูในการปรับปรุงเครื่องมือวัดผลจากการประเมิน ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.40)

ตารางที่ 9 คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา

กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 ทุกด้าน (ตารางรวม)

คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.74	0.31	มากที่สุด
2. ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ	4.59	0.42	มากที่สุด
3. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	4.60	0.31	มากที่สุด
4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.47	0.46	มาก
5. ด้านการจัดหาสื่อการเรียนการสอน	4.54	0.39	มากที่สุด
6. ด้านการจัดอบรมครูประจำการ	4.45	0.41	มาก
7. ด้านการประเมินผลการสอน	4.55	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 9 พบว่า คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนมากอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านการประเมินผลการสอน ด้านการจัดหาสื่อการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดอบรมครูประจำการ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการศึกษาคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 จำนวน 350 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 ลักษณะของแบบสอบถาม

เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ด้าน

1. ด้านคุณลักษณะส่วนตัว
 - มนุษยสัมพันธ์
 - ความเป็นผู้นำทางวิชาการ
 - คุณธรรมและจริยธรรม
2. คุณลักษณะด้านความรู้และทักษะ

- การพัฒนาหลักสูตร
- การจัดหาสื่อการเรียนการสอน
- การฝึกอบรมครูประจำการ
- การประเมินผลการสอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยของหนังสือราชการจากสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปยังครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 โดยนำส่งด้วยตนเองจำนวน 350 ฉบับ ไปรับแบบสอบถามกลับคืนมา 350 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC* และใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ใช้ค่าร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ปกครองที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 โดยจำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ

สรุปผลการวิจัย

คุณลักษณะของผู้ปกครองที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1. ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การพบและให้คำแนะนำผู้อื่นด้วยความเต็มใจ เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ และสร้างความสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
2. ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ เข้าใจ

นโยบาย หน้าที่ ความรับผิดชอบของหน่วยงานอย่างแท้จริง และสามารถให้คำปรึกษาแนะนำด้านวิชาการแก่ครู

3. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่สูง เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ เคารพในสิทธิของผู้อื่นและตรงต่อเวลา เป็นผู้ใช้เวลาให้กับงานอย่างจริงจัง

4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สามารถเป็นวิทยากรหรือเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี และช่วยให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร

5. ด้านการจัดหาสื่อการเรียนการสอน มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า จัดบริการให้ยืมสื่อทัศนูปกรณ์เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ อำนวยบริการด้านการใช้ จัดเก็บและบำรุงรักษาสื่อและให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินเพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสื่อที่ผลิตขึ้นใหม่ได้

6. ด้านการฝึกอบรมครูประจำการ มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สนับสนุนให้ครูได้นำความรู้ใหม่ๆ มาใช้ในการสอนเพื่อพัฒนา ตนเองและวิชาชีพ เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ วางแผนการฝึกอบรมโดยคำนึงถึงความต้องการจำเป็น และแผนพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน และสามารถนำ ผลการศึกษาปัญหาด้านการสอนของครูมาเป็นแนวทางในการจัดสัมมนาหรือฝึกอบรมครู

7. ด้านการประเมินผลการสอน มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.55) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สามารถสร้างเครื่องวัดและประเมินผลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เป็น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ สามารถวิเคราะห์วิธีสอนของครูโดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ และสามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงเครื่องมือวัดผลจากการประเมิน

อภิปรายผล

จากการศึกษาคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 พบว่ามีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ด้านมนุษยสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ด้านมนุษยสัมพันธ์โดยรวมและจำแนกเป็นรายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ยกเว้นการมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับมาก โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการพบและให้คำแนะนำผู้อื่นด้วยความเต็มใจ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ และสร้างความสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี แสดงให้เห็นว่า คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความจำเป็นและสำคัญต่อผู้นิเทศก์ในการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ปรงสุคนธ์ พลเสน (2541:76) ที่ได้ศึกษาทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งพบว่า ผู้บริหารมีการปฏิบัติทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มากกว่าด้านความคิดรวบยอดและด้านเทคนิควิธีเพื่อมีผลต่อความพึงพอใจใน การปฏิบัติงานของครูภายในโรงเรียน และส่งผลให้การดำเนินงานภายในโรงเรียนประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ วิจิตร วรติบางกูร (2524:10) ได้กล่าวว่าเพราะมนุษย์ต้องอยู่ ร่วมกันกับบุคคลอื่น ต้องพึ่งพาอาศัยและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน จึงควรปรับตัวและสร้างสัมพันธ์อันดีต่อกัน ดังนั้น การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ จึงมีความจำเป็น เพราะเป็นความสามารถในการเข้ากับบุคคลอื่น เพื่อให้ งานสำเร็จเกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน

2. ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการโดยรวมและจำแนกเป็นรายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ยกเว้น การเปลี่ยนแปลงตนเองและช่วยให้ครูสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่เสมอและเป็นผู้ใฝ่ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม อยู่เสมอเป็น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับมาก โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหา สถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ เข้าใจนโยบาย หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานอย่างแท้จริง และสามารถให้คำปรึกษาแนะนำด้านวิชาการแก่ครู ทั้งนี้เพราะผู้นิเทศก์ต้องเป็นผู้นำและสร้างผู้นำทางวิชาการ จึงต้องศึกษาหาความรู้ ประสพการณ์ เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบเทคนิควิธีการผลิตเอกสารทางวิชาการ คู่มือ ตลอดจนการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ จิระพันธ์ พูลพัฒน์ (2536:8) กล่าวว่า ผู้นิเทศก์ควรมีแนวคิดกว้างไกลในเรื่องของการศึกษา ต้องรู้ปัญหาการเรียนการ

สอน สามารถดำเนินการเพื่อสนองความต้องการและจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ดัง กิติมา ปรีดีดิลก (2532:69) ได้กล่าวว่าการเรียนการสอนจะประสบผลดีหากได้รับการแนะนำ ที่ดี และถูกต้องจากผู้ที่ทำกรนิเทศก์

3. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยคุณลักษณะมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่สูง เป็นคุณลักษณะที่อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ เคารพในสิทธิของผู้อื่นและตรงต่อเวลาเป็นผู้ใช้เวลาให้กับงานอย่าง จริงจัง ทั้งนี้เพราะ ในการปฏิบัติงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น ผู้นิเทศก์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นผู้นำกลุ่มจะต้องเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบแห่งศีลธรรมเป็น แบบอย่างอันดีงาม ซึ่งจะส่งผลให้เป็นที่ยอมรับนับถือและศรัทธาแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และย่อม ส่งผลให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ สงัด อูรานันท์ (2530 : 65) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ว่าต้องเป็นคนตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ มีความ ซื่อสัตย์ สุจริต และมีความตั้งใจจริงในการทำงานและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนิสา คงสุวรรณ (2539) ที่ศึกษาองค์ประกอบทางบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อทักษะการนิเทศของผู้นิเทศก์ภายใน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระแก้ว ซึ่งพบว่า ครูผู้ปฏิบัติ การสอนต้องการให้ผู้นิเทศก์มีคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านการพัฒนาหลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ด้านการพัฒนาหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยคุณลักษณะในการสามารถเป็นวิทยากรหรือเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากที่สุด รองลงมาคือ มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี และช่วยให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ทั้งนี้เพราะหลักสูตรจัดเป็นเสมือนหางเสือที่จะคอยกำหนดทิศทางให้การเรียนการสอนเป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง หลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน ซึ่งครูจะต้องปฏิบัติตามเพื่อให้ ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่จะมุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน โดยมีผู้นิเทศก์เป็นผู้ชี้นำ ซึ่งสอดคล้องกับ วีระชาติ นักสอน (2524 : ๑) ได้สรุปผลจากการวิจัยว่า ผู้นิเทศก์ควรมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรและ สุนิสา คงสุวรรณ (2539) กล่าวว่า ผู้นิเทศก์ควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร และมีความรู้ในวิชาการวัดผลและประเมินผลการศึกษาเช่นเดียวกัน

5. ด้านการจัดหาสื่อการเรียนการสอน

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ ด้านการจัดหาสื่อการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการจัดบริการให้ยืมสื่อทัศนูปกรณ์เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียน การสอนเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ อำนาจบริการด้านการใช้ จัดเก็บ และบำรุงสื่อ และให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินเพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสื่อที่ผลิตขึ้นใหม่ได้ ทั้งนี้เพราะสื่อการเรียนการสอนจะเป็นสิ่งช่วยให้นักเรียนมีความรู้ มีทักษะประสบการณ์ได้รวดเร็วและดียิ่งขึ้น ตลอดจนมีส่วนร่วมสำคัญในการกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจ มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ กิติมา ปริติติลก (2532:69) กล่าวว่า ผู้นิเทศก์ควรส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนจัดตั้ง ศูนย์บริการสื่อการสอน เพื่อช่วย ในการจัดหาและให้ความสะดวกในการใช้ ทั้งยังเสนอให้จัด บุคลากรเพื่อรับผิดชอบในการจัดหาและบริการให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสำนักงาน คณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (2534:7) กล่าวว่า ผู้นิเทศก์ต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ตระหนักถึงความสำคัญ และนำสื่อการสอนไปใช้ประกอบการเรียนการสอนและแอริส (1985: 290) กล่าวว่า ผู้นิเทศก์ต้องมีความรู้ความสามารถและทักษะเกี่ยวกับการผลิตสื่อเพื่อที่จะให้ คำแนะนำส่งเสริม กระตุ้นให้ครูผลิต สื่อ นอกจากนี้ ดนัย ไชยโยธา (2534 : 10) ยังกล่าวว่า ผู้นิเทศก์ควรให้ความรู้กับครูเพื่อสามารถ ประยุกต์สื่อ เพื่อนำไปใช้ได้หลายเนื้อหาและใช้ได้ตรงจุดประสงค์การเรียนรู้

6. ด้านการฝึกอบรมครูประจำการ

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ด้านการฝึกอบรมครูประจำการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยการสอนสนับสนุนครูให้ครูได้นำความรู้ใหม่ๆ มาใช้ในการสอนเพื่อพัฒนาตนเอง และ วิชาชีพเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากที่สุด รองลงมาคือ วางแผนการฝึกอบรมโดยคำนึงถึง ความต้องการและแผนพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน และสามารถนำผลการศึกษา ปัญหา ด้านการสอนของครูมาเป็นแนวทางในการจัดสัมมนาหรือฝึกอบรมครู ทั้งนี้เพราะถ้า บุคลากรได้รับการพัฒนาแล้วจะช่วยแก้ปัญหาขององค์กร ปัญหาของการปฏิบัติงานใน ทุกระดับได้ เป็นอย่างดี งานจะดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุจุดหมายของโรงเรียน จึงเป็นภารกิจที่สำคัญ ของผู้นิเทศก์ในการเป็นส่วน ที่ช่วยสนับสนุนครูให้ได้รับความรู้ใหม่ๆ มาใช้ในการสอนเพื่อให้ครูมี ความรู้กว้างขวางและลึก ซึ่งจะช่วยครูให้สอนดียิ่งขึ้น ช่วยเด็กให้เรียนดีขึ้น และ นำไปสู่การพัฒนา โรงเรียนและสังคมก้าวต่อไป สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ ยอดทอง จันดาวัลย์ (2542 : 97) ที่ได้ ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานและปัญหาตามกระบวนการนิเทศก์การศึกษาของศึกษานิเทศก์ สำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอ จังหวัดอุดรธานี พบว่าควรมีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการในการนิเทศก์เพื่อนำผลมาวางแผนและกำหนดทางเลือกในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนและสอดคล้องกับประสาร โรจนคุณธรรม (2540:บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องกระบวนการนิเทศก์

ภายในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยโสธร พบว่า การนิเทศก์ ภายในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนและปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่อง ทั้งต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย

7. ด้านการประเมินผลการสอน

ผลวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ด้านการประเมินผลการสอนโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยการสามารถสร้างเครื่องวัดและประเมินผลที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากที่สุด รองลงมาคือ สามารถวิเคราะห์วิธีสอนของครูโดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและสามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือครูในการปรับปรุงเครื่องมือวัดผลจากการประเมิน ทั้งนี้ เพราะการ ปฏิบัติงานด้านการนิเทศก์เป็นงานที่ต้องดำเนินไปตามกระบวนการการประเมินผล จึงเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจในการจะดำเนินงานต่อไป ดังที่ กิติมา ปรีดีดิกล (2532 : 69) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นวิธีการนำไปสู่ขั้นตอนที่ทำให้ทราบจุดแห่งการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าผู้นิเทศก์ต้องสามารถวิเคราะห์วิธี การสอนของครู เพื่อทราบผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนเพียงใด ถ้าเกิดปัญหาจะได้ให้ คำแนะนำช่วยเหลือครู ในการปรับปรุงเครื่องมือวัดผล และสร้าง เครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่ได้มาตรฐานมีความเที่ยงตรงต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ อุทัย เมืองคุณ (2542 : 70) ได้ศึกษา คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ ที่ เชื้อต่อก่อนประสานงานนิเทศก์การศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู ที่พบว่า ผู้นิเทศก์ควรมีความ สามารถถ่ายทอดให้ความรู้แก่บุคลากรในโรงเรียนเพื่อช่วยให้ ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำไปพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 ยังต้องการให้ผู้นิเทศก์มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อให้ส่งเสริมพัฒนาความรู้ ความสามารถ ของครู และนำมาสู่การพัฒนางานวิชาการในโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คือ

1. ด้านคุณลักษณะส่วนตัว

1.1 ด้านมนุษยสัมพันธ์ ต้องสามารถปรับตัวและปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้โดยราบรื่น เป็นคนเปิดเผย มีความเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ

1.2 ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างดี

1.3 ด้านคุณธรรมจริยธรรม ต้องมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่และอุทิศเวลาให้แก่งานอย่างจริงจัง

2. ด้านความรู้และทักษะ

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร ต้องมีความรู้ความสามารถและทักษะด้านการกำหนด

เป้าหมายการสอน พร้อมทั้งนำมาขยายผลให้แก่บุคลากรทางการศึกษาได้

2.2 ด้านการจัดหาสื่อการเรียนการสอน ต้องมีความรู้ความสามารถและทักษะด้านการ

ประเมินผล สามารถให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับสื่อที่ผลิตได้

2.3 ด้านการฝึกอบรมครูประจำการ ต้องมีความรู้ความสามารถและทักษะการนิเทศก์ที่

หลากหลายพร้อมวางแผนพัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากรทางการศึกษา

2.4 ด้านการประเมินผลการสอน ต้องมีความรู้ความสามารถด้านการวิเคราะห์การสอน

และสามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือครูในการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานนิเทศก์การศึกษาของผู้

นิเทศก์การศึกษา

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพของผู้นิเทศก์กับการเปลี่ยนแปลงพฤติ

กรรมการสอนของครู

3. ควรศึกษาความคาดหวังและการปฏิบัติจริงของผู้นิเทศก์ในโรงเรียนระดับต่างๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ, 2537. บทบาทของกรมวิชาการกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. สารพัฒนาหลักสูตร
14, 119 (ตุลาคม - ธันวาคม: 28-39)
- . 2536. คู่มือการดำเนินงานการประเมินการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2537.
กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- . 2535. คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมสามัญศึกษา. แผนงานนิเทศการศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา 6, 2536 กรุงเทพมหานคร.
- . 2533. การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . 2533. คู่มือบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพาณิชย์.
- กิตติ พัทธวิชัย. 2533. การฝึกอบรมการศึกษานอกระบบ. เอกสารการสอนชุดวิชาหลักการเรียนรู้และการฝึกอบรม. หน่วยที่ 9 - 15. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กิตติมา ปรีดีดิถก. 2532. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : บริษัท
อักษราพิพัฒน์.
- กุลธน ธนาพงศธร และ ไชยรัตน์ โกศพลากรณ์. 2531. "การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ
โดยการศึกษาอบรม". เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การ หน่วยที่
7 - 15. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เกษศิริพันธ์ ศรีสัมฤทธิ์. สมรรถภาพของผู้นิเทศที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาในโรงเรียน
ประถมศึกษา เขตการศึกษา 5. ปรินญาณิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาการบริการการศึกษา,
มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2539.
- โกวิท กังสนันท์. 2534. "การประเมินความจำเป็นทางการฝึกอบรมสำหรับองค์การ." วารสาร
พัฒนาบริหารศาสตร์ 31, 4 (ตุลาคม - ธันวาคม : หน้า)
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2542. รายงานผลการประชุมปฏิบัติการเพื่อ
ดำเนินการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร :
- . 2541. การพัฒนาการนิเทศการศึกษา การนิเทศ 100 %. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการ
การการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- . 2540. การนิเทศเพื่อความเป็นเลิศ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จิระพันธุ์ พูลพัฒน์. "การเป็นผู้นำทางวิชาการ." 2536. ประมวลสาระชุดวิชาการนิเทศการสอนใน
ระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 8 - 11. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชาญชัย อาจินสมาจาร. 2527. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ชาวี มณีสรี. 2538. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : บุณยสาส์น.

หุลี ผลว่า. 2540. การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอน สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยสารคาม.

หุสิต แก้วบุคดี. 2543. การศึกษากระบวนการนิเทศงานวิชาการระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์. รายงานการศึกษาค้นคว้า
อิสระ การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

คณั ชัยโยธา. 2534. หลักการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โอเคียนสโตร์.
ทัศน เมืองชุม. ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
ภาควิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2540.

ทัศน ศุภเมธี. 2535. หลักสูตรและการจัดการประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์
วิทยาลัยครูธนบุรี.

ธีรชัย เขมมะสิริ. 2532. บัญญัติ 12 ประการ ในการสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมเพิ่มผลผลิต. วารสาร
4, 5 (เดือน) : หน้า.

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์. 2527. ถ้าวเข้าสู่ผู้บริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อนงค์ศิลป์.

น้อมศรี เกษ และคณะ. 2527. การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถม
ศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โครงการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

นิทรา บุญโฮม. 2532. "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนตามการรับรู้
ของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิพนธ์ ไทยพานิช. 2535. การนิเทศแบบคลินิก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

บันลือ พฤษะวัน. 2537. การนิเทศภายในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนา
พานิช.

บุญเลิศ ไพรินทร์. 2533. "เทคนิคการฝึกอบรมการศึกษานอกระบบ." เอกสารการสอนชุดวิชาหลัก
การเรียนรู้และเทคนิคการฝึกอบรม หน่วยที่ 9 - 15 . นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช.

บุรุษชัย จงกลนี้. 2531. คุณธรรมของนักบริหาร. กรุงเทพมหานคร : สัตยการพิมพ์.

ปรีชา นิพนธ์พิทยา. 2537. มิติใหม่ : การนิเทศการศึกษากับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ธีระพงษ์
การพิมพ์.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : สหมิตรออฟเซต.

----- . 2535. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร : สหมิตรออฟเซต.

เพ็ญศิริ จารุจินดา. 2539. การศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองในด้านการนิเทศของครูผู้นิเทศในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา. ปรินญาณิพนธ์มหาวิทยาลัย, สาขาวิชานิเทศการศึกษานและพัฒนาลัทธิสูตร, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพโรจน์ กลั่นภูหลาบ. ม.ป.ป. การนิเทศการศึกษา : ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

มนูญ อรุณไพโรจน์. 2536. "พื้นฐานของการนิเทศการสอน." ประมวลสาระชุดวิชาการนิเทศการสอนในระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 1 - 3 . นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เมธี ปิณฑนานันท์และนาคยา กัทรแสงไทย. 2523. การออกแบบการสอน: แผนการพัฒนการสอนและรายวิชา. กรุงเทพมหานคร : โอเคเอ็นสโตร์.

ยอดทอง จันดาวัลย์. 2542. การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานและปัญหากระบวนการนิเทศการศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยสารคาม.

เริงชัย หมื่นชนะ. 2535. มนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: โอเคเอ็นสโตร์.

วิจิตร วรติบากรและคณะ. 2524. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิทยากร.

วีระชาติ นักสอน. 2524. "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์จังหวัด ในความคิดเห็นของครูใหญ่และครูผู้สอนในเขตการศึกษา 8." วิทยานิพนธ์ปริญญาตรุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษา บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สงัด อุทรานันท์. 2530. การนิเทศการศึกษา : หลักการทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : มิตรสยาม.

----- . 2532. การนิเทศการศึกษา : หลักการทฤษฎีและปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มิตรสยาม

สมคิด บางโม. 2539. เทคนิคการฝึกอบรมและการประชุม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : นำอักษรการพิมพ์.

สังวรณ์ หงส์พิพัฒน์สกุล. ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศในโรงเรียนกับสภาพความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม. ปรินญาณิพนธ์มหาวิทยาลัย, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2543.

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร . 2534. เครื่องมือการประเมินเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : ศึกษานิเทศก์.

- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2537. รายงานความก้าวหน้าผลสัมฤทธิ์ในวิชา
ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2534.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . 2536. รายงานการศึกษาสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา .
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- . 2533. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารบุคคล. กรุงเทพมหานคร : กองสวัสดิการ.
- สำเร็จ ศรีอำไพ. 2540. การดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินูญานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการ
ศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนิสา คงสุวรรณ. 2541. องค์ประกอบทางบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อทักษะการนิเทศของผู้นิเทศภายใน
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระแก้ว. ปรินูญานิพนธ์
มหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการนิเทศ, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุพิน บุญชูวงศ์. 2524. หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาหลักสูตรและ
การสอนครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- สุกรณ์ ปัญญาชน. 2526. "คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของศึกษานิเทศก์อันสอดคล้องตามความคิดเห็นของ
ผู้บริหารโรงเรียนและครูประถมศึกษา." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
วิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. 2537. ความหมายของจริยธรรม . วารสารการศึกษาแห่งชาติ . 28 , 5 (เดือน
มิถุนายน - กรกฎาคม) : 17
- อรสา อินทภิรมย์. 2542. สมรรถภาพผู้นิเทศที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานนิเทศการสอนในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1. ปรินูญานิพนธ์มหาบัณฑิต , สาขา
หลักสูตรและการนิเทศ , มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อาคม จันทรสุนทร. 2519. การนิเทศภายในโรงเรียน (เอกสารการสัมมนา) . กรุงเทพมหานคร :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำภา บุญช่วย. 2537. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- อุทัย เมืองคูน. 2542. คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์ที่เอื้อต่อการประสานงานนิเทศการศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู. ปรินูญานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา , มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. จังหวัดมหาสารคาม.
- Byers, Krnneth T. 1970. Employee Training Development in the Public Service. Chicago : Public
Public Personnel Association.

- Corton, Richard A. 1983. **School Administration and Supervision**. Iowa : Wm. C. Brown Company Publishers.
- Dubin, Robert. 1976. **Human Relations Administration**. New York : Prentice-Hall. Inc,
- Giammatteo, M.C. and D.M. Giammatteo. 1981. **Force on Leadership**. Virginia : Reston.
- Good, Carter V. 1973 "Dictionary of Education." 3rd ed. New York : Mc Graw-Hill.
- Spear, H. 1976. **Improving the Supervision of Instruction**. New York : Prentice-Hall.
- Wiles, K. and J.T. Lovell. 1983. **Supervision for Better Schools**. (5th ed.). Englewood Cliffs' New Jersey : Prentice-Hall.
- Harris, Ben M. 1985. **Supervisory Behavior in Education**. 3rd ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, Inc.
- Oliva, Peter F. 1989. **Supervision for Today's Schools**. 3rd ed. New York : Pitman Publishing Inc.
- Tilahun, Beyence, "The Kind of School Supervision Needed in Developing Countries : A case Study of Ethiopia," 1983. **Dissertation Abstracts International**. 46(7) ; 2168-A ; January.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง คุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้สำหรับครูผู้ปฏิบัติการสอน เป็นผู้ตอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา แบบสอบถามมีจำนวน 75 ข้อ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์ของครู
จำนวน 70 ข้อ

คำตอบที่ได้จะนำไปพิจารณาในภาพรวมเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาผู้นิเทศก์ให้มีคุณลักษณะเป็นที่พึงประสงค์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6 และจะไม่มีผลกระทบต่อกันแต่ประการใด

จึงขอความกรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ตามความคิดเห็นและสภาพที่เป็นจริง

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือ

(นางรัตนา หาแก้ว)

นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา

สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

ลำดับที่	สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
1	เพศ () ชาย () หญิง
2	อายุ () ต่ำกว่า 30 ปี () 30-40 ปี () มากกว่า 40 ปี
3	ระดับการศึกษา () ต่ำกว่าปริญญาตรี () ปริญญาตรี () สูงกว่าปริญญาตรี
4	ตำแหน่ง () อาจารย์ 1 () อาจารย์ 2 () อาจารย์ 3
5	ประสบการณ์ในการทำงาน () ต่ำกว่า 5 ปี () 5-10 ปี () มากกว่า 10 ปี

ตอนที่ 2

ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ที่พึงประสงค์

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ตามความคิดเห็นของท่าน

ลำดับที่	คุณลักษณะของผู้นิเทศก์	ระดับคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ ที่พึงประสงค์ของครู				
		5	4	3	2	1
	1. คุณลักษณะส่วนตัว ก. มนุษยสัมพันธ์					
1	พบและให้คำแนะนำผู้อื่นด้วยความเต็มใจ.....					
2	มีความจริงใจและเสียสละในการปฏิบัติงาน.....					
3	เคารพและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล.....					
4	มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือ ผู้อื่นอยู่เสมอ.....					
5	สร้างความสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี.....					
6	มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี.....					
7	เป็นผู้ที่สามารถสื่อสารความหมายกับผู้อื่นได้ดี.....					
8	สามารถสร้างบรรยากาศในการทำงานให้เกื้อกูลต่อกัน และเป็นกันเอง.....					
9	มีความเชื่อมั่นในตนเอง เปิดเผย ไม่เย่อหยิ่งถือตัว....					
10	มีความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใสและมองโลก ในแง่ดีอยู่เสมอ.....					

ลำดับที่	คุณลักษณะของผู้มีเทศก์	ระดับคุณลักษณะของผู้มีเทศก์ ที่พึงประสงค์ของครู				
		5	4	3	2	1
	ข. ความเป็นผู้นำทางวิชาการ					
1	มีความเชื่อมั่นในตนเองโดยการแสดงออกด้วยการ ชี้แจงอธิบายอย่างมีหลักการและเหตุผล.....					
2	สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง.....					
3	สามารถให้คำปรึกษาแนะนำด้านวิชาการแก่ครู.....					
4	สามารถกระตุ้นให้ครูคิด วิธีการสอน สื่อใหม่ ๆ หรือ ปรับปรุง พัฒนาสื่อการสอนให้ดีขึ้น.....					
5	สามารถสร้างบรรยากาศการทำงานแบบประชาธิปไตย ในกลุ่มครู.....					
6	เปลี่ยนแปลงตนเองและช่วยให้ครูสามารถปรับตัว ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่เสมอ.....					
7	เป็นผู้ใฝ่ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอยู่เสมอ					
8	เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์.....					
9	มีความละเอียดรอบคอบ มีสติมั่นคงในการทำงาน.....					
10	เข้าใจในนโยบาย หน้าที่ ความรับผิดชอบ ของหน่วยงานอย่างแท้จริง.....					

ลำดับที่	คุณลักษณะของผู้มีเทศก์	ระดับคุณลักษณะของผู้มีเทศก์ ที่พึงประสงค์ของครู				
		5	4	3	2	1
	ก. คุณธรรมและจริยธรรม					
1	มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่สูง.....					
2	มีความมานะ อดทนในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้.....					
3	มีความซื่อสัตย์ น่าเชื่อถือและไว้วางใจได้.....					
4	มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเพื่องานและส่วนรวม....					
5	เคารพในสิทธิของผู้อื่น					
6	สุภาพอ่อนโยนต่อบุคคลทั่วไป.....					
7	มีอารมณ์มั่นคง หนักแน่น ควบคุมตนเองได้.....					
8	ยึดมั่นในจรรยาบรรณครู.....					
9	ตรงต่อเวลา เป็นผู้ใช้เวลาให้กับงานอย่างจริงจัง.....					
10	มีความยุติธรรม เป็นผู้มองโลกในแง่ดี.....					

ลำดับที่	คุณลักษณะของผู้นิเทศก์	ระดับคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ ที่พึงประสงค์ของครู				
		5	4	3	2	1
	1. คุณลักษณะด้านความรู้และทักษะ ก. การพัฒนาหลักสูตร					
1	มีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี.....					
2	สามารถชักจูงและให้โอกาสครูทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม ในการกำหนดหลักสูตร.....					
3	ส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการสนับสนุน การเรียนการสอนตามหลักสูตรให้มากที่สุด.....					
4	สามารถเป็นผู้นำกลุ่มในการกำหนดเป้าหมายหลักสูตร การสอนที่ชัดเจน โดยความเห็นชอบของครูทุกคน.....					
5	สามารถปรับหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่น ให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน.....					
6	สามารถสร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น....					
7	ช่วยให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการสอน ให้สอดคล้องกับหลักสูตร.....					
8	สามารถเป็นวิทยากรหรือเชิญวิทยากรจากภายนอก มาให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับหลักสูตรและการ นำหลักสูตรไปใช้.....					
9	มีการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อศึกษา ปัญหาและแนวทางพัฒนา.....					
10	สามารถนำผลที่ได้จากการติดตามประเมินผล มาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม.....					

ลำดับที่	คุณลักษณะของผู้นิเทศก์	ระดับคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ ที่พึงประสงค์ของครู				
		5	4	3	2	1
	ข. การจัดหาสื่อการเรียนการสอน					
1	ส่งเสริมหรือจัดให้มีการผลิตสื่อการเรียนการสอน เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน.....					
2	สามารถออกแบบและปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน ให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้อง กับหลักสูตร.....					
3	จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ครูในการใช้สื่อดัดแปลง.....					
4	จัดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้คำปรึกษาแก่ครู เกี่ยวกับการใช้สื่อ.....					
5	จัดบริการให้ยืมสื่อดัดแปลงเพื่อใช้ในกิจกรรม การเรียนการสอน.....					
6	อำนวยความสะดวกด้านการใช้ จัดเก็บและ บำรุงรักษาสื่อ.....					
7	ให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินเพื่อสามารถ นำไปประยุกต์ใช้กับสื่อที่ผลิตขึ้นใหม่ได้.....					
8	สามารถจัดทำเกณฑ์เพื่อใช้ประเมินสื่อการเรียน การสอนได้.....					
9	ให้คำแนะนำแก่ครูในการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนให้มากที่สุด.....					
10	ติดตามประเมินผลการใช้สื่อ เพื่อปรับปรุงและพัฒนา ให้ดียิ่งขึ้น.....					

ลำดับที่	คุณลักษณะของผู้นิเทศก์	ระดับคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ ที่พึงประสงค์ของครู				
		5	4	3	2	1
	ค. การฝึกอบรมครูประจำการ					
1	สามารถเป็นผู้นำครูในการนิเทศการสอนเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมการสอนอย่างแท้จริง.....					
2	สามารถช่วยเหลือและแนะนำครูในการจัดทำโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาวิชาชีพ.....					
3	สนับสนุนให้ครูได้นำความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการสอนเพื่อพัฒนาตนเองและวิชาชีพ.....					
4	สามารถวางแผนร่วมกับครูเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ด้านการสอนและการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน.....					
5	ฝึกอบรมครูให้มีคุณสมบัติของผู้นำ ซึ่งจะช่วยให้ครูพัฒนาทักษะการสอนให้ดีขึ้น.....					
6	สามารถนำผลการศึกษาปัญหาด้านการสอนของครูมาเป็นแนวทางในการจัดสัมมนาหรือฝึกอบรมครู.....					
7	สามารถประเมินความจำเป็นในการฝึกอบรมครูได้โดยพิจารณาจากความจำเป็นของบุคลากร โครงการและองค์การตามลำดับความสำคัญ.....					
8	สามารถออกแบบโครงการฝึกอบรมครูซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์และเกณฑ์การประเมินได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าอบรม.....					
9	วางแผนการฝึกอบรมโดยคำนึงถึงความต้องการจำเป็นและแผนพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน.....					
10	ดูแลให้ครูนำหลักการหรือวิธีการที่รับจากการอบรมไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน.....					

ลำดับที่	คุณลักษณะของผู้นิเทศก์	ระดับคุณลักษณะของผู้นิเทศก์ ที่พึงประสงค์ของครู				
		5	4	3	2	1
	ง. การประเมินผลการสอน					
1	สร้างความเข้าใจแก่ครูในด้านวัตถุประสงค์ ระเบียบ ของการวัดผลประเมินผล.....					
2	ส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการประเมินผลการสอน ได้อย่างถูกต้องและปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ.....					
3	สามารถสร้างเครื่องวัดและประเมินผลที่เป็น มาตรฐานเดียวกัน.....					
4	สามารถวิเคราะห์วิธีสอนของครูโดยใช้เครื่องมือที่มี ประสิทธิภาพ.....					
5	สามารถสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ทำให้ ได้ข้อมูลตรงตามจุดประสงค์เพื่อใช้ในการประเมินผล การปฏิบัติงานของครู.....					
6	สามารถให้คำแนะนำในการปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ดีขึ้นได้โดยอาศัยผลผลการวิเคราะห์.....					
7	จัดให้มีการประเมินผลการสอนตามหลักสูตรของแต่ละ ระดับชั้นอย่างสม่ำเสมอ.....					
8	สามารถวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลที่ได้จาก การประเมิน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ.....					
9	ติดตามประเมินผลการเรียนการสอนเพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนา.....					
10	สามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือครูในการปรับปรุง เครื่องมือวัดผลจากการประเมิน.....					

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. ดร.นิพนธ์	เสือก้อน	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดปากน้ำวิทยาคม
2. นางวิณา	สุนทรรัตน์	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดราชบพิร
3. นางสาวนวลศิริ	พงศ์ถาวรภิญโญ	ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนสายน้ำผึ้ง
4. นายสนิท	หาแก้ว	ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนมรรณพาราม
5. นายทวีศักดิ์	จงประดับเกียรติ	รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสาธิต
ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ภาคผนวก ค
หนังสือราชการที่เกี่ยวข้อง

ที่ พิเศษ/ 2546

สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

31 กรกฎาคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

ด้วย นางรัตนา หามแก้ว นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 1 สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "คุณลักษณะของผู้นิเทศที่พึงประสงค์ของครู โรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 6" โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. ผศ.ดร.ชัชวาลย์วงษ์ประเสริฐ ประธาน
2. รศ.ดร.นันทา วิทวุฒิสักดิ์ กรรมการ
3. รศ.เกริก วัยคฆานนท์ กรรมการ

การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ นักศึกษาผู้วิจัยจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานของท่าน จึงขอเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านเพื่อนำข้อมูลไปประกอบการทำวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์สมชาย พรหมสุวรรณ)
รักษาการรองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2890-2000 ต่อ 809

โทรสาร 0-2890-1786

ภาคผนวก ง
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ - ชื่อสกุล : นางรัตนา หาแก้ว
วัน เดือน ปีเกิด : 30 ธันวาคม 2498
ประวัติการศึกษา : พ.ศ.2516 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนผดุงศิษย์พิทย
: พ.ศ.2520 ประกาศนียบัตรพยาบาลอนามัยและผดุงครรภ์
วิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์
: พ.ศ.2529 พยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล
ปัจจุบัน : อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนวัดปากน้ำวิทยาคม กรุงเทพมหานคร